ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ Του Τμήματος ΚΕΜΠ ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ Αριθμός Αδείας 4537
ΕΛΤΑ Hellenic Post
ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1973/05 ΚΕΜΠ ΚΡΥΟΝΕΡΙΟΥ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ Τεύχος 231, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2016

ΙΝΕ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

- Απεργίες και εργασία
- Αδήλωτη εργασία:
  - Συμπεράσματα Πανελλαδικής Συνάντησης
  - ΓΣΕΕ: Δελτίο τύπου για τον αγροτικό τομέα
  - Ομιλία Προέδρου ΓΣΕΕ
- Δραστηριότητες του ΙΝΕ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

Τεύχος 231, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2016

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Από την επεξεργασία των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ για την μισθωτή εργασία στην περίοδο 2008 2014, ένα πρώτο συμπέρασμα που μπορούμε να εξάγουμε είναι πως παρ' ότι το μέγεθος της μισθωτής εργασίας, ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού, μειώνεται, ενώ παράλληλα μειώνεται η ανεργία. Εντούτοις, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και των μνημονιακών πολιτικών, οι εργατικές-λαϊκές τάξεις, ως σύνολο, συγκροτούν μια διαρκώς αυξανόμενη, πληττόμενη κοινωνική πλειοψηφία με αυξανόμενο το μέγεθος των προλεταριοποιημένων της τμημάτων. Αυτές τις εξελίξεις παρουσιάζει η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ σε αυτό το τεύχος όπου ο αρθρογράφος επιχειρεί να τις συνδέσει και να διερευνήσει την συσχέτιση που υπάρχει με την πτώση της απεργιακής δράσης την αντίστοιχη περίοδο. Επιπλέον, παρουσιάζονται άρθρα σχετικά με τα πορίσματα της Πανελλαδικής Διακλαδικής Συνάντησης του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ για την αδήλωτη εργασία ενώ ταυτόχρονα δημοσιεύει το Δελτίο Τύπου της ΓΣΕΕ για τον αγροτικό τομέα, καθώς επίσης και ομιλία του Προέδρου της ΓΣΕΕ για την αδήλωτη εργασία. Τέλος παρουσιάζει τις δραστηριότητες του ΙΝΕ το τελευταίο διάστημα.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ • ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Γιάννης Παναγόπουλος
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Γιώργος Αργείτης, Γιάννης Κουζής, Δημήτρης Κατσορίδας, Γιώργος Κολλιάς, Γιώργος Κρητικίδης
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: Γιώργος Αργείτης
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: Γ. Κολλιάς, Δ. Κατσορίδας
ΓΡΑΦΕΙΑ: Ιουλιανού 24 Αθήνα, Τηλ: 210 8202247, Fax: 210 8202202
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ: www.inegsee.gr • **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:** vpetrak@inegsee.gr
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΚΑΜΠΥΛΗ, Αντιγόνης 60, Τηλ: 210 5156820, Fax: 210 5156811, www.kambili.gr

ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗΝ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΕΡΓΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

του Δημήτρη Κατσορίδα

1. Η θέση της εργατικής τάξης στην ελληνική κοινωνία

Σκοπός του παρόντος κειμένου είναι να διερευνήσει την εξέλιξη της μισθωτής απασχόλησης και της ανεργίας από την περίοδο πριν την εφαρμογή των Μνημονίων μέχρι σήμερα (2006-2016) σε συνδυασμό με την εξέλιξη των απεργιών από το 2010 και μετά.

Η εν λόγω διερεύνηση αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον επειδή κατά την περίοδο αυτή έχουν συντελεστεί ραγδαίες μεταβολές στην απασχόληση και στις εργασιακές σχέσεις τόσο εξαιτίας της οικονομικής κρίσης όσο και των πολιτικών των μνημονίων.

Από την ομαδοποίηση των κοινωνικών τάξεων προκύπτουν τρία ταξικά σύνολα με υποσύνολα το καθένα: 1) οι ανώτερες τάξεις, με «αστική αντικειμενική πόλωση», που περιλαμβάνουν τόσο τα αστικά όσο και τα μικροαστικά στρώματα, καθώς επίσης τα στελέχη επιχειρήσεων, τους διευθυντές, τους ανώτερους και ανώτατους υπαλλήλους των κατασταλτικών μηχανισμών κλπ., 2) οι ενδιάμεσες κατηγορίες, που χαρακτηρίζονται από ανομοιογένεια (αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό, συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη στην οικογενειακή επιχείρηση κλπ.), και 3) οι εργατικές-λαϊκές τάξεις, με «προλεταριακή αντικειμενική πόλωση» (μισθωτοί και άνεργοι).

Ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης, το πρώτο ταξικό σύνολο βαίνει μειούμενο, το δεύτερο παρουσιάζει αυξητικές τάσεις, ενώ το τρίτο, το οποίο μας ενδιαφέρει περισσότερο και αφορά τη μισθωτή εργασία φαίνεται ότι μειώνεται συνεχώς κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Συγκεκριμένα, η μισθωτή απασχόληση, από 2.846.100 άτομα το 2006, ανέρχεται σε 2.954.900, το 2008, που είναι το έτος έναρξης της κρίσης. Στη συνέχεια, και μέχρι το 2013, οι μισθωτοί μειώνονται συνεχώς με αποτέλεσμα να αριθμούν σε 2.192.500 άτομα (δηλ., έχουμε μείωση κατά 653.600 άτομα μεταξύ 2008-2013), ενώ παρουσιάζουν αύξηση μεταξύ 2013-15 κατά 179.400 άτομα (πίνακας Α).[1]

1 Από αυτά τα στοιχεία, που φαίνονται και στον

Επίσης, ένα μεγάλο σύνολο του εργατικού δυναμικού αποτελούν πλέον και οι άνεργοι. Η ανεργία από 8,4% το 2008 (418.600 άτομα) εκτινάσσεται στο 27,8% το 2014 (1.342.300 άτομα). Έκτοτε, σημειώνεται μια αποκλιμάκωσή της, καθώς οι άνεργοι μειώνονται κατά 147.200 μεταξύ 2015-16 (σύνολο ανέργων 2015: 1.272.500 ή 26,6% - 2016: 1.195.100 ή 25%). Η αυξανόμενη ανεργία διογκώνει τον «εφεδρικό στρατό» πιέζοντας τους μισθούς προς τα κάτω.

Οι αιτίες που, μεταξύ 2015-16, εμφανίζεται μια σχετική μείωση της ανεργίας με παράλληλη αύξηση της απασχόλησης είναι κατά πρώτον το γεγονός ότι ένα τμήμα των ανέργων έχει βγει από την αγορά εργασίας διότι έχει σταματήσει να αναζητά εργασία και κατά δεύτερον ότι με την πρώτη κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ υπήρξε μια μικρή χαλάρωση των περιοριστικών μέτρων (π.χ. δεν είχαμε κόψιμο σε μισθούς και συντάξεις), το πρώτο εξάμηνο του 2015, που βοήθησε στην μικρή αύξηση της απασχόλησης. Η εν λόγω οικονομική χαλάρωση ανατράπηκε με την υπογραφή του τρίτου Μνημονίου, του οποίου τα μέτρα εξακολουθούν να είναι υφεσιακά. Επιπρόσθετα, στη μείωση της ανεργίας συνέβαλε και η εκροή εργατικού δυναμικού, λόγω μετανάστευσης. Συγκεκριμένα, την πενταετία 2010-14, μετανάστευσαν 250.000 άτομα, ηλικίας 20-34 ετών, που αντιπροσωπεύουν το 48% του συνόλου αυτών που μετανάστευσαν από την Ελλάδα στο εξωτερικό την ίδια περίοδο. Η μετανάστευση μείωσε και εξακολουθεί να μειώνει τον όγκο και το ποσοστό της ανεργίας, ιδιαίτερα στους νέους,[2] επειδή περιόρισε το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό.

Ο λόγος που, από το 2014 και μετά, αρχίζει να αυξάνεται η απασχόληση, οφείλεται στα προγράμματα κατάρτισης και απασχόλησης, όπως π.χ. τα πεντάμηνα προγράμματα κοινωφελούς απασχόλησης, αλλά και σε θέσεις που δημιουργήθηκαν στον τουρισμό, στο εμπόριο, στη μεταποίηση κλπ.

Όμως, παρά την αύξηση της απασχόλησης από το 2014 και μετά, επί της ουσίας πρόκειται για ανακυκλούμενες θέσεις εργασίας και όχι για σταθερή απασχόληση, γι' αυτό εξάλλου έχουμε μόνιμα πάνω από 1.000.000 ανέργους.

Ως πρώτο συμπέρασμα, που μπορούμε να εξάγουμε είναι πως παρ' ότι το μέγεθος της μισθωτής εργασίας, ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού, μειώνεται την περίοδο 2008-2014, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και των μνημονιακών πολιτικών, οι εργατικές-λαϊκές τάξεις,

πίνακα, δεν αφαιρέσαμε από την μισθωτή εργασία τις κατηγορίες, οι οποίες, σύμφωνα με άλλες προσεγγίσεις, δεν υπάγονται στην πραγματική δύναμη της εργατικής τάξης, όπως είναι για παράδειγμα τα ανώτερα διοικητικά στελέχη της Δημόσιας Διοίκησης και οργανισμών, οι διευθύνοντες, τα ανώτερα στελέχη και οι προϊστάμενοι δημοσίων και ιδιωτικών επιχειρήσεων και οργανισμών, οι εισαγγελείς, οι δικαστές, οι κληρικοί, οι αστυνομικοί, οι δεσμοφύλακες, οι στρατιωτικοί. Οι έρευνες δείχνουν ότι και χωρίς αυτές τις κατηγορίες μισθωτών, το ειδικό βάρος της εργατικής τάξης στην Ελλάδα εξακολουθεί να αυξάνει. Για περισσότερα δες Δ. Κατσορίδας, «Η μισθωτή εργασία στην Ελλάδα», εισήγηση στο Επιστημονικό Συνέδριο που διοργάνωσε ο Μαρξιστικός Χώρος Μελέτης και Έρευνας (ΜΑΧΩΜΕ), στις 21-23/11/2014, με θέμα: *«Ταξική διάρθρωση της ελληνικής κοινωνίας, ταξική συνείδηση και πολιτική διαπάλη»*.

2 Τα στοιχεία αναφέρονται στη συνέντευξη που έδωσε στην Εποχή, 17-7-2016, η διοικήτρια του ΟΑΕΔ, Μαρία Καραμεσίνη.

ως σύνολο, συγκροτούν μια διαρκώς αυξανόμενη, πληττόμενη κοινωνική πλειοψηφία. Υπό αυτή την έννοια, αν στην *πραγματική μισθωτή εργασία* προσθέσουμε τους άνεργους, οι οποίοι κατά βάση προέρχονται από τους κόλπους της μισθωτής εργασίας ή όσοι δεν προέρχονται πολώνονται προς αυτή εξαιτίας της κρίσης που τους οδηγεί στην προλεταριοποίηση, και αν ***συνυπολογίσουμε*** ένα τμήμα των εργαζομένων που εργάζονται στην μαύρη αγορά εργασίας και δεν καταγράφονται στις έρευνες εργατικού δυναμικού, καθώς επίσης και ένα τμήμα όσων δηλώνουν σαν αυτοαπασχολούμενοι (χωρίς προσωπικό), οι οποίοι όμως προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ως μισθωτοί, συνήθως με Δελτίο Παροχής Υπηρεσιών, τότε το πραγματικό μέγεθος της εργατικής τάξης είναι, κατά πως φαίνεται, πολύ μεγαλύτερο από τα στατιστικά στοιχεία, δηλαδή υπερβαίνει κατά πολύ το 60%. Στην προκειμένη περίπτωση θεωρώ ότι υπάγονται στην εργατική τάξη όλοι όσοι *δεν έχουν τίποτε άλλο να πουλήσουν εκτός από την εργατική τους δύναμη*.

Από τα προαναφερθέντα στοιχεία φαίνεται ότι έχει επέλθει μια ριζική αναδιάρθρωση στο εσωτερικό των δυνάμεων της εργασίας, όπου τα στρώματα που πλήττονται από την οικονομική κρίση και τα Μνημόνια καταλαμβάνουν ολοένα και μεγαλύτερο ειδικό βάρος από την άποψη του μεγέθους στο σύνολο της εργατικής τάξης. Είναι αυτό που επισημάναμε στην αρχή: ότι έχουμε μια «προλεταριακή αντικειμενική πόλωση».

Κατά συνέπεια, μια πολιτική που θέλει να διακρίνεται από ταξική μεροληψία υπέρ των δυνάμεων της εργασίας, οφείλει να κινείται στον αντίποδα των μνημονιακών πολιτικών.

Πίνακας Α

ΕΤΟΣ	Απασχολούμενοι	Άνεργοι	% *Ανεργίας*	Μισθωτοί	% *Μισθωτών*	ΠΛΗΡΗ Απασχόλ.	Μερική Απασχόληση	% Μερικής
2006	**4.481,9**	488,5	**9,8**	2.846,1	*63,5*	4.219,9	**262,0**	5,8
2007	**4.511,6**	459,1	**9,2**	2.886,7	*64,0*	4.247,3	**264,3**	5,9
2008	**4.567,2**	418,6	**8,4**	2.954,9	*64,7*	4.299,7	**267,5**	5,9
2009	**4.545,6**	476,7	**9,5**	2.928,4	*64,4*	4.263,2	**282,4**	6,2
2010	**4.446,0**	600,2	**11,9**	2.842,4	*63,9*	4.156,8	**289,2**	6,5
2011	**4.165,5**	799,6	**16,1**	2.652,6	*63,7*	3.877,7	**287,8**	6,9
2012	**3.785,0**	1.119,1	**22,8**	2.399,7	*63,4*	3.508,2	**276,8**	7,3
2013	**3.504,2**	1.336,0	**27,6**	2.192,5	*62,6*	3.196,3	**307,9**	8,8
2014	**3.483,7**	1.342,3	**27,8**	2.205,6	*63,3*	3.163,5	**320,2**	9,2
2015	**3.504,4**	1.272,5	**26,6**	2.241,5	*64,0*	3.153,5	**350,9**	10,0
2016	**3.606,3**	1.195,1	**24,9**	2.371,9	*65,8*	3.254,6	**351,7**	9,8

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ	Απασχολούμενοι	Άνεργοι		Μισθωτοί		Πλήρη Απασχόληση	Μερική	
2008-2013	**-977,7**	**847,5**		**-653,6**		**-1.023,6**	**45,9**	
2013-2014	-20,5	6,3		13,1		-32,8	12,3	
2014-2015	20,7	-69,8		35,9		-10,0	30,7	
2015-2016	101,9	-77,4		130,4		101,1	0,8	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2016 (Επεξεργασία στοιχείων: Γ. Κρητικίδης)

2. Απεργιακοί αγώνες, απασχόληση και ανεργία

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, δηλαδή τη μείωση της μισθωτής εργασίας και την διόγκωση της ανεργίας, μπορούμε να δούμε πως επέδρασαν στην εξέλιξη των απεργιακών αγώνων.

«Οι απεργίες απεικονίζουν την εξέλιξη και τις ιδιαιτερότητες των οικονομικών και πολιτικών δεδομένων της χώρας. Επηρεάζονται σοβαρά από την πορεία του οικονομικού κύκλου και ιδιαίτερα τις αυξομειώσεις των επιπέδων της ανεργίας, καθώς και άλλους μη οικονομικού παράγοντες. Επιπλέον, οι απεργίες, οι αυξομειώσεις και η διάρκεια τους συνιστούν καθοριστικό δείκτη και δείγμα γραφής για τις εργασιακές σχέσεις». Αυτά μεταξύ άλλων αναφέρει ο Θ. Κατσανέβας (1996), προκειμένου να προσδιορίσει, σε γενικές γραμμές, από ποιους παράγοντες εξαρτάται η απεργιακή δραστηριότητα.

Από διάφορες μελέτες, οι οποίες δείχνουν την απεργιακή εξέλιξη, έχει υποστηριχτεί ότι κατά τη *μετάβαση* από τη φάση της οικονομικής ανάπτυξης στη φάση της ύφεσης και αντίστροφα, υπάρχει ένταση των κοινωνικών αγώνων. Κατά πως φαίνεται, η απεργιακή δράση μειώνεται σε περιόδους αυξημένης ανεργίας, εξαιτίας της απροθυμίας των εργαζομένων να οργανωθούν στα συνδικάτα κυρίως λόγω του φόβου της απόλυσης, ενώ αντίθετα, η απεργιακή δραστηριότητα εντείνεται σε περιόδους αύξησης της απασχόλησης, διότι τότε τα συνδικάτα διεκδικούν μισθολογικές αυξήσεις από θέση ισχύος. Επίσης, έχει υποστηριχθεί ότι ισχυροποιούνται τα συνδικάτα κατά τη φάση ανάπτυξης του οικονομικού κύκλου, ενώ αντίθετα υπάρχει διαρροή μελών, με αποτέλεσμα την πτώση της συνδικαλιστικής πυκνότητας, κατά τη διάρκεια καθόδου της οικονομικής δραστηριότητας εξαιτίας *αφενός* της αδυναμίας του συστήματος, λόγω της οικονομικής κρίσης, να δεχτεί τα αιτήματα των εργαζομένων και *αφετέρου* της παρουσίας μεγάλου αριθμού ανέργων διατεθειμένων να χρησιμεύσουν ως εφεδρικός στρατός εργασίας, ασκώντας ουσιαστικά πίεση σε όσους έχουν απασχόληση (Δ. Κατσορίδας, 2000).

Όσον αφορά τους μη οικονομικούς παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν την εξέλιξη των απεργιών, ως τέτοιους μπορούμε να αναφέρουμε την περίοδο πριν ή μετά τις εκλογές[3], την εισοδηματική πολιτική, το πολιτικό κλίμα, τις επικρατούσες ιδεολογικές τάσεις, την κυβερνητική πολιτική, την συνδικαλιστική ισχύ, τις αυξήσεις των μισθών σε επιμέρους κλάδους κλπ (Θ. Κατσανέβας, 1996, 1998).

Στη βάση της προαναφερθείσας προσέγγισης μπορούμε να δούμε την απεργιακή εξέλιξη, στην Ελλάδα, την πενταετία 2010-15. Συγκεκριμένα, από της 5 Μάη 2010, που άρχισαν να εφαρμόζονται τα Μνημόνια, μέχρι τα τέλη του 2015, έγιναν από τη ΓΣΕΕ, 20 εικοσιτετράωρες και 4 σαρανταοκτάωρες απεργίες. **Συνολικά** 28 εικοσιτετράωρες πανελλαδικές απεργίες. Εδώ να διευκρινίσουμε ότι στις απεργίες τις ΓΣΕΕ δεν έχουμε υπολογίσει τις

3 Ορισμένοι αναλυτές υποστηρίζουν ότι συνήθως κατά την προεκλογική περίοδο υπάρχει έντονη απεργιακή κινητικότητα. Ο βασικός λόγος είναι ότι τα συνδικάτα θεωρούν ότι μπορούν να εκμεταλλευτούν το εκλογικό κλίμα, επειδή τότε οι κυβερνώντες είναι πιο ευάλωτοι σε παραχωρήσεις και να ασκήσουν πιέσεις για να βελτιώσουν το μισθολογικό και θεσμικό πλαίσιο των αιτημάτων τους.

πρωτομαγιάτικες απεργίες, οι οποίες είναι θεσμοθετημένες έτσι και αλλιώς, καθώς επίσης τις στάσεις εργασίας και τα συλλαλητήρια διαμαρτυρίας. Βέβαια, αυτές οι μορφές κινητοποιήσεων, καθώς και άλλες, έχουν ληφθεί υπόψη στις εμπειρικές έρευνες του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ.[4]

Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται από την ανάλυση των δεδομένων, ως *Σύνολο Συμβάντων* εννοούμε τις απεργίες, τις στάσεις εργασίας, τις καταλήψεις χώρων εργασίας, τα συλλαλητήρια κλπ. (βλ. πίνακα 3, διάγραμμα 3). Όμως, και εδώ, έχουν γίνει οι απαραίτητοι διαχωρισμοί, ώστε να δούμε όσο καλύτερα γίνεται την εξέλιξη των απεργιών. Έτσι, από το *Σύνολο των Συμβάντων*, ξεχωρίζουμε την εξέλιξη των απεργιακών κινητοποιήσεων με βάση τα εμπειρικά στοιχεία του ΙΝΕ, ενώ επίσης έχουμε λάβει υπόψη και τις 24ωρες απεργίες που έχει προκηρύξει η ΓΣΕΕ (βλ. την ένδειξη: «σύνολο απεργιών» στον πίνακα 1, διάγραμμα 1).

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία φαίνεται ότι ενώ μέχρι το 2012 είχαμε ένα μεγάλο απεργιακό κύμα, σχεδόν σε όλους τους τομείς (ιδιωτικός τομέας, Κοινή Ωφέλεια, δημόσιος τομέας), και με όλες τις μορφές δράσης, εντούτοις από εκεί και μετά παρατηρούμε μια συνεχή κάμψη των απεργιακών αγώνων (βλ. πίνακα 2, διάγραμμα 2 και πίνακα 3, διάγραμμα 3). Επίσης, σύμφωνα με τους υπολογισμούς φαίνεται ότι η απεργιακή δράση μειώνεται την ίδια στιγμή που αυξάνεται η ανεργία και μειώνεται η απασχόληση. Και εδώ κομβικό σημείο είναι πάλι το έτος 2012, στο οποίο τέμνονται όλες οι μεταβλητές, ενώ από εκεί και μετά υπάρχουν μεγάλες αποκλίσεις (πίνακας 1, διάγραμμα 1).

Ξέχωρα ότι αυτή η αποκλιμάκωση των εργατικών κινητοποιήσεων, ως ένα βαθμό οφείλεται στις προσδοκίες που δημιούργησε ο ΣΥΡΙΖΑ, αρχής γενομένης από τις βουλευτικές εκλογές του 2012, στις οποίες αναδείχτηκε σε αξιωματική αντιπολίτευση, μέχρι τις εκλογές του Ιανουαρίου 2015, στις οποίες ανέλαβε τη διακυβέρνηση της χώρας, καθώς επίσης στην καλλιέργεια της «στρατηγικής της ανάθεσης»[5] για αντιστροφή της οικονομικής ύφεσης μέσω της κατάργησης των μνημονίων, εντούτοις εξακολουθούν να υπάρχουν όλοι οι βασικοί παράγοντες της μη κινητοποίησης. Σε γενικές γραμμές αυτοί είναι οι εξής: η ήττα που έχει δεχτεί το κίνημα μετά την πρώτη φάση ανόδου των απεργιακών αγώνων (2010-12), η κόπωση (φυσική και οικονομική) των κινητοποιούμενων ότι δεν υπάρχουν απτά αποτελέσματα από τις συλλογικές δράσεις, η απογοήτευση και η απόσυρση, το χαμηλό επίπεδο συνείδησης, η έλλειψη στόχων και ηγεσίας στο συνδικαλιστικό επίπεδο, οι ανταγωνισμοί, καθώς επίσης η εξανέμιση των προσδοκιών και η γενικευμένη απογοήτευση που προκάλεσε η μνημονιακή μετάλλαξη της κυβέρνησης των ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ.[6]

Εδώ, όμως, είναι αναγκαίο να επισημάνουμε

4 Για περισσότερα δες τις μελέτες του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, από το 2011-2015, με τίτλο: *Το απεργιακό φαινόμενο στην Ελλάδα.*

5 Δ. Παπανικολόπουλος, «Το εκλογικό 2015 και η στάση των εργαζομένων». Υπό δημοσίευση στη συλλογική μελέτη του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, με τίτλο: *Το απεργιακό φαινόμενο στην Ελλάδα. Καταγραφή των απεργιών κατά το 2015*.

6 Δ. Κατσορίδας, «Κυβέρνηση, διαπραγμάτευση και λαϊκός παράγοντας», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 20-10-2016.

πως ενώ οι απεργίες συνιστούν ένα βασικό στοιχείο της ταξικής πάλης, εντούτοις όλοι οι ταξικοί αγώνες δεν σημαίνουν, κατ' ανάγκη, και απεργίες. Ενδιάμεσα, μπορεί να υπάρξει αναμονή, συζητήσεις (με όλα τα διαθέσιμα μέσα), διαπραγματεύσεις, προώθηση αιτημάτων με κάθε τρόπο, εξάσκηση πιέσεων μέσω της νομοθετικής οδού, επεξεργασία θέσεων, ανάπτυξη νέων συμμαχιών, ανασύνταξη των δυνάμεων κλπ.

3. Πρώτα συμπεράσματα

Η πτώση της απεργιακών κινητοποιήσεων οφείλεται στις τακτικές ήττες που έχει υποστεί η εργατική τάξη, από την εφαρμογή των μνημονίων, δηλαδή εξαιτίας της επικράτησης των περιοριστικών οικονομικών μέτρων που εφάρμοσαν όλες οι κυβερνήσεις από το 2010 και μετά, της διόγκωσης της ανεργίας, της εργασιακής επισφάλειας-ανασφάλειας, συνεπικουρούμενα όλα αυτά και από τις παθογένειες του συνδικαλιστικού κινήματος.

Έτσι, παρά τη σχετική μαζικότητα που είχαν οι κινητοποιήσεις των εργαζομένων, σχεδόν σε όλους τους τομείς (ιδιωτικός τομέας, Κοινή Ωφέλεια, δημόσιος τομέας) από το 2010-13, εντούτοις από εκεί και μετά παρατηρούμε μια συνεχή πτώση των απεργιακών αγώνων.

Η εργατική αδρανοποίηση δεν ήταν μόνο αποτέλεσμα των μνημονιακών πολιτικών, αλλά και της πολύχρονης πολιτικής πρακτικής των κρατούντων, πριν από τα Μνημόνια, μέσω της επικράτησης του νεοφιλελευθερισμού, οι οποίοι καλλιεργούσαν συστηματικά την ιδεολογία της «κοινωνικής συναίνεσης», της «εργασιακής ειρήνης», του «ήπιου μονεταρισμού», της «εθνικής» αναγκαιότητας, της «κοινωνικής ανόδου» κλπ., ενισχύοντας ουσιαστικά την εργοδοτική εξουσία σε βάρος της εργασίας. Το αποτέλεσμα ήταν να αποδυναμωθούν οι συλλογικές αξίες της αλληλεγγύης και της αγωνιστικής διεκδίκησης για καλυτέρευση των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης και έτσι να εμπεδωθεί στη συνείδηση της εργατικής τάξης μια ατομοκεντρική αντίληψη και ερμηνεία της κοινωνικής πραγματικότητας αντί των συλλογικών αξιών, η οποία οδήγησε στην εργατική αδρανοποίηση, τη κοινωνική καθήλωση και σε μια συμπεριφορά εργαζόμενου-ικέτη της κρατικής και εργοδοτικής εξουσίας.

Κατά συνέπεια, και με δεδομένο τον σημερινό αρνητικό συσχετισμό για τις δυνάμεις της εργασίας, λόγω της αυξημένης ανεργίας και της επισφαλούς απασχόλησης, ήταν επόμενο να αποδιαρθρωθούν τα σωματεία, να διαλυθούν πολλές συνδικαλιστικές οργανώσεις και να επέλθει «παθητικοποίηση» του κόσμου της εργασίας.

Όμως, όπως έχει δείξει η μέχρι τώρα εμπειρία, η πλειοψηφία του κόσμου της εργασίας δεν θα συμφωνήσει να συμμετάσχει στη γενική πρόοδο της χώρας χωρίς οικονομικές διεκδικήσεις και χωρίς άμεση και γρήγορη βελτίωση της θέσης της. Ταυτόχρονα, οι εργαζόμενοι θα συμμετέχουν ενεργά στο συνδικαλιστικό κίνημα μόνο στην περίπτωση που βελτιώνεται η οικονομική τους κατάσταση ή επειδή βλέπουν τα συνδικάτα να κρατούν μια πιο αξιόπιστη και αγωνιστική στάση. Και δεν μπορεί να γίνει διαφορετικά, διότι οι συνθήκες ζωής των μισθωτών, σε «συνηθισμένη» περίοδο, είναι αφάνταστα βαριές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κατσανέβας Θ. (1996), «Η εξέλιξη των απεργιών στην Ελλάδα», π. *Επιθεώρηση Εργασιακών Σχέσεων*, Ιούλιος, τεύχος 3.

Κατσανέβας Θ. (1998), «Αιτίες και τάσεις της απεργιακής δράσης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Ελλάδα», π. *Επιθεώρηση Εργασιακών Σχέσεων*, Οκτώβριος, τεύχος 12.

Κατσορίδας Δ. (2000), «Οικονομικοί κύκλοι και απεργιακά κύματα», περιοδικό *Ενημέρωση* (ΙΝΕ-ΓΣΕΕ), Απρίλιος, τεύχος 58.

Κατσορίδας Δ., «Κυβέρνηση, διαπραγμάτευση και λαϊκός παράγοντας», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 20-10-2016.

Παπανικολόπουλος Δ., «Το εκλογικό 2015 και η στάση των εργαζομένων». Υπό δημοσίευση στη συλλογική μελέτη του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, με τίτλο: *Το απεργιακό φαινόμενο στην Ελλάδα. Καταγραφή των απεργιών κατά το 2015.*

Πίνακας 1: Απεργιακοί αγώνες και απασχόληση

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Σύνολο (2011-15)
ΣΥΝΟΛΟ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ[1*] (σύνολο απεργιών)		356 (201)	409 (232)	373 (160)	323 (142)	256 (97)	**1.717 (832)**
Απεργίες ΓΣΕΕ (24ωρες)	5	8	6	5	2	2	**28**
Μισθωτοί (μισθωτοί σε 100δες)	2.842,4 28,424	2.652,6 26,526	2.399,7 23,997	2.192,5 21,925	2.205,6 22,056	2.241,5 22,415	
% ανεργίας	11,9	16,1	22,8	27,6	27,8	26,6	

Διάγραμμα 1: Απεργιακοί αγώνες και απασχόληση

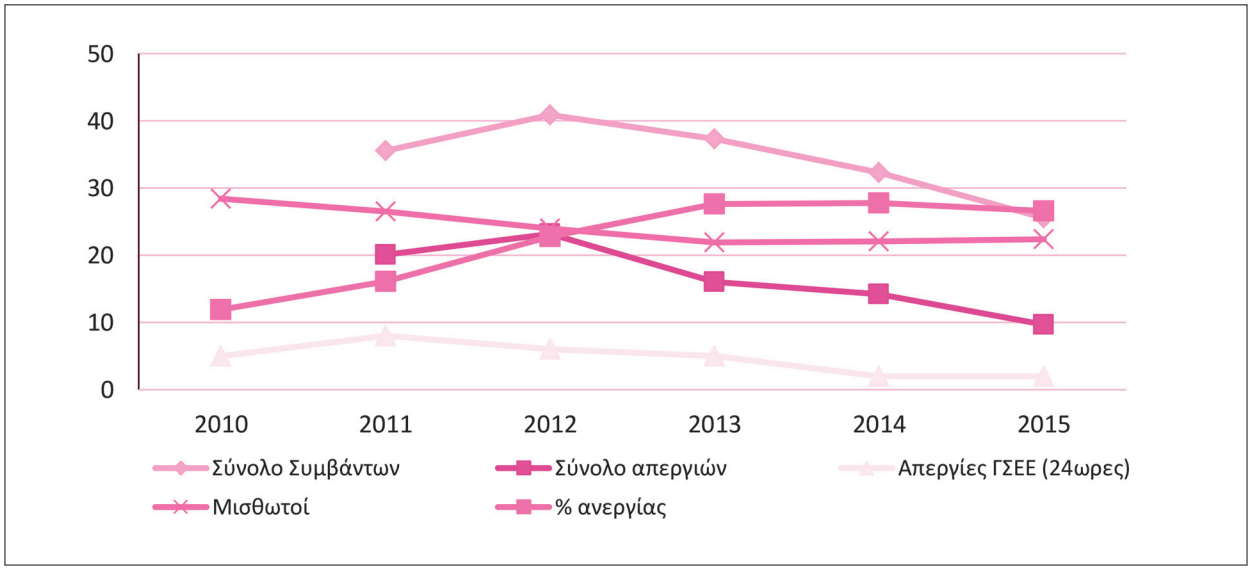

* Τα στοιχεία προέρχονται από τις εμπειρικές μελέτες του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, 2011-15, με τίτλο: *Το απεργιακό φαινόμενο στην Ελλάδα*. Ως Σύνολο Συμβάντων εννοούμε τις απεργίες, τις στάσεις εργασίας, τις καταλήψεις χώρων εργασίας, τα συλλαλητήρια κλπ. Δες παρακάτω πίνακα. Εδώ, από το σύνολο των συμβάντων, ξεχωρίζουμε την εξέλιξη των απεργιακών κινητοποιήσεων με βάση τα εμπειρικά στοιχεία του ΙΝΕ, ενώ επίσης έχουμε λάβει υπόψη τις 24ωρες απεργίες που έχει προκηρύξει και η ΓΣΕΕ.

Πίνακας 2: Συμβάντα διαμαρτυρίας

	2011	2012	2013	2014	2015	Σύνολο
Σύνολο συμβάντων	356	409	373	323	256	**1.717**
Δημόσιος τομέας	79	143	150	132	99	**603**
Ευρύτερος δημόσιος τομέας	84	30	58	20	22	**214**
Ιδιωτικός τομέας	217	262	198	179	146	**1.002**

Πηγή: ΙΝΕ-ΓΣΕΕ
Επεξεργασία στοιχείων: Δ. Παπανικολόπουλος

Διάγραμμα 2: Συμβάντα διαμαρτυρίας

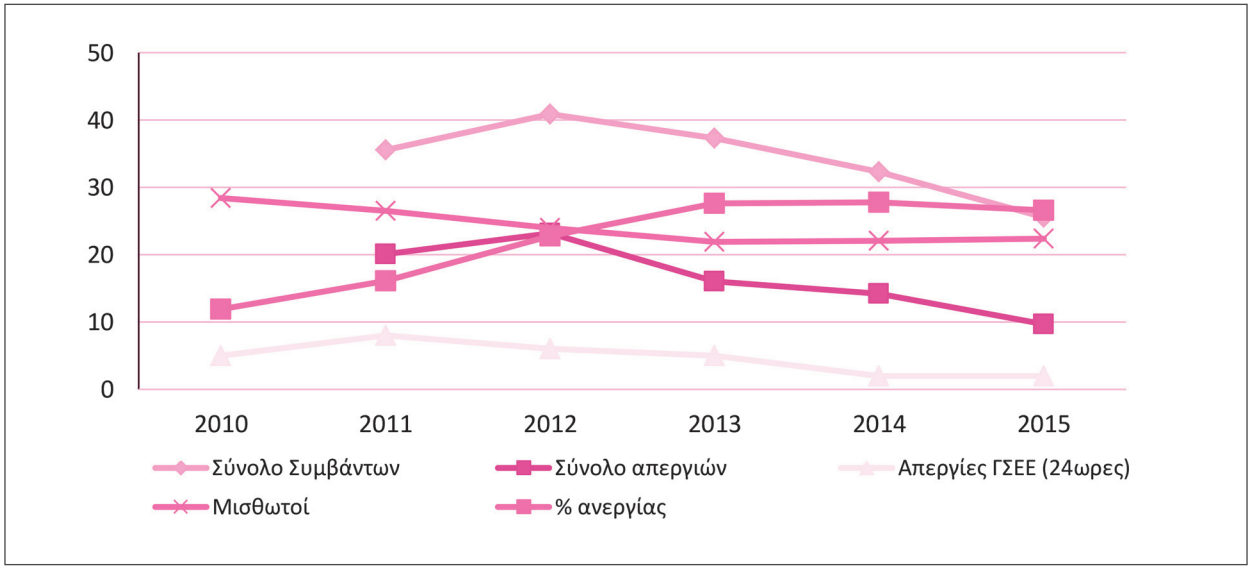

Πίνακας 3: Μορφές δράσης

	2011	2012	2013	2014	2015	Σύνολο
Απεργία	201	232	160	142	97	**832**
Στάση εργασίας	116	104	86	93	89	**488**
Επίσχεση εργασίας	14	18	15	5	7	**59**
Κατάληψη	21	25	5	11	7	**69**
Συγκέντρωση	16	28	87	70	30	**231**
Παρεμποδιστική συγκέντρωση (περιφρούρηση)	15	6	7	1	1	**30**
Πορεία	8	16	22	19	10	**75**
Παράσταση διαμαρτυρίας	2	6	22	15	27	**72**
Άλλη	1	8	5	0	1	**15**

Πηγή: ΙΝΕ-ΓΣΕΕ

Επεξεργασία στοιχείων: Δ. Παπανικολόπουλος

Διάγραμμα 3: μορφές δράσης

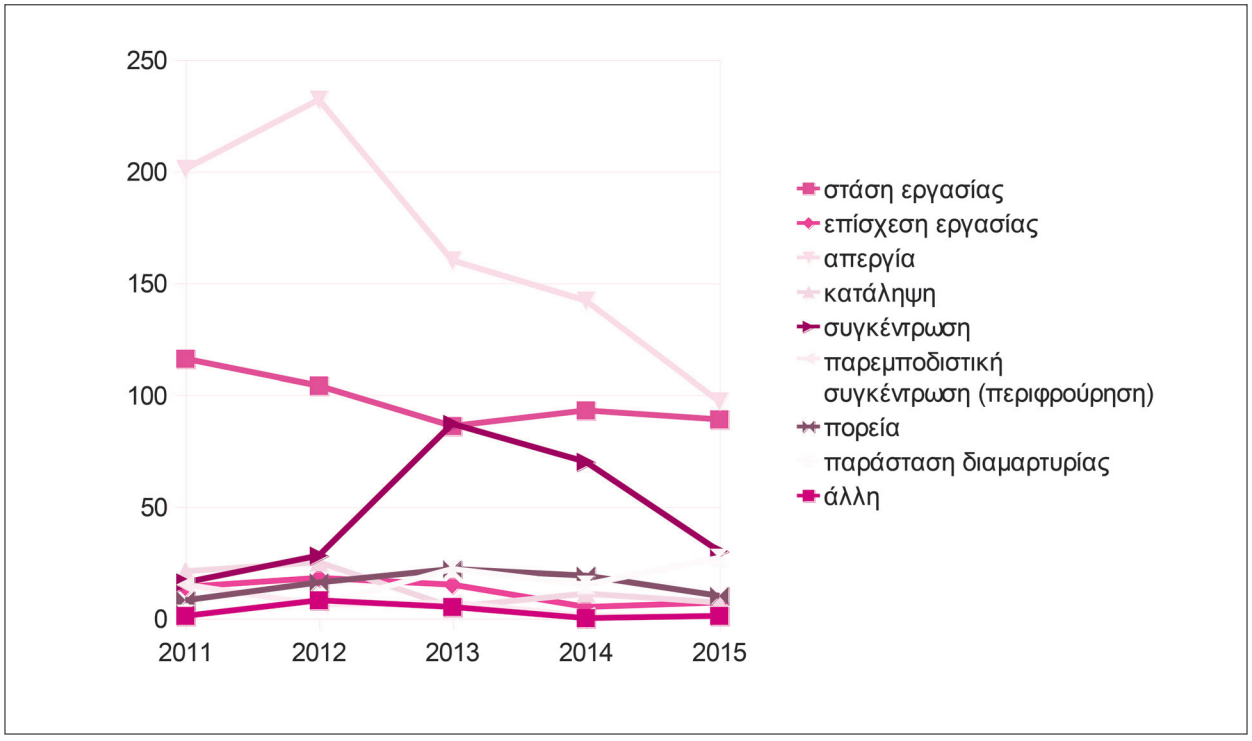

ΙΝΕ – ΓΣΕΕ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗΣ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

(14 Απριλίου 2016)

Α. Εισαγωγή

1. Η αδήλωτη εργασία έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις πρώτα από όλα στην ποιότητα της εργασίας, στις συνθήκες εργασίας και στα δικαιώματα των εργαζομένων. Για αυτό η αδήλωτη εργασία ήταν, είναι και θα είναι στο επίκεντρο της πολιτικής ατζέντας και της δράσης των συνδικάτων. Ωστόσο, η αδήλωτη εργασία έχει και σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία, καθώς συντηρεί και τροφοδοτεί την παραοικονομία και την εισφοριαδιαφυγή, ενώ χαρακτηρίζεται διαχρονικά από έλλειμμα πολιτικής βούλησης για την αποτελεσματική αντιμετώπισή της με στόχευση και διάρκεια. Η αδήλωτη εργασία είναι επιλογή υπονόμευσης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, του συστήματος υγείας και γενικότερα του κοινωνικού κράτους που έχει απομείνει από την εφαρμογή των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής.

2. Το ενδιαφέρον σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού στην Ελλάδα ξεκινά πολύ αργά, μετά την εφαρμογή δύο προγραμμάτων λιτότητας και την υλοποίηση του τρίτου προγράμματος λιτότητας. Αν από την αρχή της κρίσης είχαν καταβληθεί προσπάθειες για τον περιορισμό του, η χώρα και οι εργαζόμενοι δεν θα είχαν πληρώσει το τεράστιο κόστος της ασκούμενης λιτότητας. Κάλιο αργά παρά ποτέ λέει όμως η παροιμία. Η ΓΣΕΕ και το οργανωμένο συνδικαλιστικό Κίνημα της χώρας με την τεχνική και επιστημονική υποστήριξη του ΙΝΕ ΓΣΕΕ έχουν δηλώσει την παρουσία και τη συμβολή τους σε αυτήν την προσπάθεια, ελπίζοντας στην επίτευξη του στόχου να σχεδιασθεί και να υλοποιηθεί ένα αποτελεσματικό πρόγραμμα όχι μόνο για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αδήλωτης εργασίας στην Ελλάδα, αλλά και για την πρόληψή του.

3. Η πανελλαδική διακλαδική συνάντηση

εργασίας για την αδήλωτη εργασία υλοποιήθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας επίσημης τεχνικής βοήθειας από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας για τη χαρτογράφηση και αντιμετώπιση του φαινομένου της αδήλωτης και της μερικά αδήλωτης εργασίας στην Ελλάδα και τη διαμόρφωση προτάσεων αντιμετώπισής του. Η δράση αυτή γίνεται υπό την αιγίδα και ευθύνη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με σκοπό τη διαμόρφωση προτάσεων, αφού λάβουν υπόψη τις θέσεις/προτάσεις της ΓΣΕΕ και των εθνικών εργοδοτικών οργανώσεων (ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΕΕ, ΣΕΤΕ).

4. Η διαχειριστική υλοποίηση και επιστημονική κάλυψη της δράσης αυτής έγινε μέσω των Ινστιτούτων των οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών και εν προκειμένω για τη ΓΣΕΕ από το ΙΝΕ ΓΣΕΕ, με σκοπό να αναδειχτούν ο προβληματισμός, οι ιδέες και οι προτάσεις της οπτικής των εργαζομένων στο ζήτημα αυτό.

5. Η επίσημη διαδικασία τεχνικής βοήθειας ενεργοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2016 και περιλαμβάνει αυστηρά προσδιορισμένες ενέργειες για την υλοποίησή της, προκειμένου κυρίως αφενός να καταγραφούν με τη μεγαλύτερη δυνατή πληρότητα η διάσταση και τα αίτια του προβλήματος, αφετέρου να προταθούν συγκεκριμένα μέτρα αντιμετώπισή του.

6. Μία από τις πρώτες και βασικές ενέργειες που έχουν προγραμματισθεί για τη διαδικασία αυτή είναι η πραγματοποίηση ενός εργαστηρίου με τη συμμετοχή εργατικών εκπροσώπων για την συλλογή πληροφοριών για το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας και την παρουσίαση των θέσεων των εργαζομένων. Αντίστοιχη δράση έχει ζητηθεί και από τις εθνικές εργοδοτικές οργανώσεις. Στο εργαστήριο αυτό έχει ζητηθεί η συμμετοχή εργατικών εκπροσώπων με γνώση του πεδίου σε κλαδικό και επαγγελματικό επίπεδο, αλλά και της έκτασης στη χώρα του φαινομένου, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία για την αδήλωτη εργασία.

7. Για τη σύνθεση της συμμετοχής στην πανελλαδική διακλαδική συνάντηση εργασίας της 14ης/4/2016 έχει αξιοποιηθεί ως προηγούμενο η σύνθεση της συμμετοχής της ΓΣΕΕ στην τριμερή Επιτροπή για την Αδήλωτη Εργασία που είχε γίνει στο πλαίσιο του ΣΕΠΕ την περίοδο Μαίου – Ιουλίου 2015. Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής αυτής και προκειμένου η ΓΣΕΕ να καταδείξει την έκταση της αδήλωτης εργασίας και ζητήματα παραβατικότητας σε επιμέρους κλάδους/τομείς της οικονομίας, προσκάλεσε όλες τις δευτεροβάθμιες Ομοσπονδίες-μέλη της, που έχουν εμπειρία και γνώση του φαινομένου της αδήλωτης, προκειμένου να συμμετάσχουν στη διαδικασία της διαβούλευσης στο πεδίο κάλυψής τους. Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της Επιτροπής αυτής η ΓΣΕΕ έχει ήδη αποστείλει από τον Ιούλιο του 2015 τεχνική έκθεση με τις απόψεις και τις προτάσεις της για το ζήτημα της αδήλωτης και της μερικά αδήλωτης εργασίας, οι οποίες απηχούνται και στην παρούσα έκθεση.

8. Οι δευτεροβάθμιες οργανώσεις μέλη της ΓΣΕΕ κλήθηκαν να συμμετάσχουν με έναν (1) εκπρόσωπό τους και στην πανελλαδική διακλαδική συνάντηση εργασίας της 14ης/4/2016, ώστε η Συνομοσπονδία να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στο ευρύ δείγμα κλάδων και επαγγελμάτων, αλλά και περιοχών. Συγκεκριμένα στη εν λόγω συνάντηση ανταποκρίθηκαν συμμετείχαν

οι ακόλουθες δευτεροβάθμιες οργανώσεις μέλη της ΓΣΕΕ:

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΕΣ

1. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΟΑΣΕ)
2. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΓΑΤΟΫΠΑΛ/ΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ (ΟΒΕΣ)
3. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΟΣΕΓΟ)
4. ΓΕΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΔΕΗ ΚΛΑΔΟΥ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ-ΚΗΕ)
5. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
6. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΟΙΕΛΕ)
7. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΤΩΝ ΕΠΙΣΙΤΙΣΜΟΥ & ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ (ΠΟΕ-ΕΥΤΕ)
8. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΤΕΧΝΙΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ
9. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΘΕΑΜΑΤΟΣ ΑΚΡΟΑΜΑΤΟΣ (ΠΟΘΑ)
10. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΟΙΥΕ)
11. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΤΟΫΠΑΛΛΗΛΩΝ ΚΡΕΑΤΟΣ «Η ΕΝΩΣΙΣ» (ΠΟΕΚ)
12. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΛΙΜΑΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΟΜΥΛΕ)
13. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΤΟΫΠΑΛΛΗΛΩΝ ΜΕΤΑΛΛΟΥ (ΠΟΕΜ)
14. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΥΝΔΙΚΑΤΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΟΣΜΕ)
15. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΟΣΝΙΕ)
16. ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΤΟΫΠΑΛΛΗΛΩΝ ΕΜΦΙΑΛΟΜΕΝΩΝ ΠΟΤΩΝ
17. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΥΛ/ΓΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ-ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ (ΠΟΣΠ-ΕΡΤ)
18. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΝ (ΠΟΣΤ)
19. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
20. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΟΤΕ (ΟΜΕ-ΟΤΕ)
21. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΤΡΑΠΕΖΟΫΠΑΛΛΗΛΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΟΤΟΕ)
22. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΤΩΝ - ΤΕΧΝΙΤΩΝ & ΥΠΑΛ/ΛΩΝ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
23. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΧΕΙΡΙΣΤΩΝ ΜΗΧΑΝΟΔΗΓΩΝ & ΓΕΩΤΡΥΠΑΝΙΣΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
24. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΤΟΫΠΑΛΛΗΛΩΝ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΟΕΧΒΕ)

ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

25. ΕΚ ΒΟΛΟΥ
26. Ε.Κ. ΕΒΡΟΥ
27. Ε.Κ. ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ
28. Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

29. Ε.Κ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

30. Ε.Κ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

31. Ε.Κ. ΛΑΚΩΝΙΑΣ

32. Ε.Κ. ΛΑΣΙΘΙΟΥ

33. Ε.Κ. ΠΑΤΡΑΣ

34. Ε.Κ. ΡΕΘΥΜΝΟΥ

35. Ε.Κ . ΡΟΔΟΥ

36. Ε.Κ. ΧΑΝΙΩΝ

9. Στους συμμετέχοντες απεστάλη ενημέρωση για τα θέματα τα οποία θα αποτελέσουν αντικείμενο της συζήτησης και των επιμέρους τοποθετήσεων που επρόκειτο κάνουν, εκπροσωπώντας την Οργάνωσή τους, με βάση τα παρακάτω συγκεκριμένα ερωτήματα:

- Ποιες είναι οι πιο διαδεδομένες μορφές (σε κλαδικό, επαγγελματικό, τοπικό επίπεδο) αδήλωτης εργασίας ή μερικά αδήλωτης εργασίας (ή ψευδώς δηλωμένης). Ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους.
- Ποια είναι τα βασικά αίτια (κλαδικό, επαγγελματικό, τοπικό επίπεδο) της αδήλωτης ή/και της μερικά αδήλωτης εργασίας– προτάσεις για την αντιμετώπισή τους
- Ποιοι είναι τα βασικά εμπόδια για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας ή/και της μερικά αδήλωτης εργασίας – προτάσεις για την αντιμετώπισή τους
- Υπάρχουν κατηγορίες εργαζόμενων, επιχειρήσεων ή κλάδων που πλήττονται περισσότερο, ώστε να πρέπει να αναληφθούν στοχευμένα μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου
- Σύνδεση φαινομένου αδήλωτης και μερικά αδήλωτης εργασίας με την επαγγελματική ειδίκευση των εργαζομένων.
- Ποιος είναι ο ρόλος και πώς μπορεί να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα ελεγκτικών μηχανισμών και προστίμων (ΣΕΠΕ, ΙΚΑ ΕΤΑΜ).
- Υπάρχει ανάγκη λήψης προληπτικών μέτρων για την ενθάρρυνση της δήλωσης των πραγματικών στοιχείων απασχόλησης/ασφάλισης;
- Είναι μέχρι σήμερα αποτελεσματικός ο κοινωνικός διάλογος για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αδήλωτης και της μερικά αδήλωτης εργασίας;
- Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν θα πρέπει να έχουν άμεση εφαρμογή σε όλη την επικράτεια ή θα μπορούσε να ξεκινήσει ένα πιλοτικό πρόγραμμα για τη μείωση της αδήλωτης εργασίας της Ελλάδας σε κάποιο τομέα ή περιοχή της Ελλάδας;

Η συζήτηση συντονίστηκε από τον Επιστημονικό Διευθυντή του ΙΝΕ ΓΣΕΕ Γ. Αργείτη, ενώ τη διαδικασία παρακολούθησε η Νομική Υπηρεσία της ΓΣΕΕ και εξειδικευμένοι επιστημονικοί συνεργάτες του ΙΝΕ ΓΣΕΕ.

10. Η διαδικασία της 14ης/4/2016 κατέληξε με τη διαμόρφωση της παρούσας έκθεσης σύνθεσης των απόψεων των συμμετεχόντων εκπροσώπων των εργαζομένων, οι οποίοι με την εμπειρία τους, τα βιώματά τους και τις γνώσεις τους, έδωσαν μια ολοκληρωμένη εικόνα του φαινομένου, ενώ οι προτάσεις τους για την αντιμετώπιση του θα αποτελέσει το πλαίσιο της συμβολής των Συνδικάτων στο πρόγραμμα του ILO.

Β. Το φαινόμενο της αδήλωτης και της μερικά αδήλωτης εργασίας στην Ελλάδα – σύντομες εισαγωγικές παρατηρήσεις

1. Στην προσπάθεια προσδιορισμού του μεγέθους της αδήλωτης εργασίας στην Ελλάδα διαπιστώνονται ορισμένες μεθοδολογικές δυσκολίες, ενώ, ταυτόχρονα, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ορισμένοι παράγοντες που αφορούν στον ορισμό του φαινομένου. Κατ' αρχήν, πρέπει να διευκρινιστεί ότι ελλείψει σαφούς και εμπεριστατωμένου ορισμού για την αδήλωτη εργασία στην ελληνική έννομη τάξη, το μέγεθος εκείνο το οποίο καταγράφεται είναι αποκλειστικά αυτό της πλήρως αδήλωτης, δηλαδή της ανασφάλιστης εργασίας.

2. Η σποραδικότητα των ελέγχων ανά επιχείρηση και το περιορισμένο ύψος των προστίμων μέχρι το 2013, είχε ως αποτέλεσμα μεγάλος αριθμός εργοδοτών, ιδίως στο περιβάλλον της ύφεσης και της κρίσης, να επιλέγει συνειδητά την πλήρως αδήλωτη εργασία (IMF, 2013).Ως εκ τούτου οι αρμόδιες ελεγκτικές αρχές του Υπουργείου Εργασίας (ΕΥΠΕΑ, ΙΚΑ) κατά την διάρκεια των ελέγχων τους καταγράφουν ποσοστά πλήρως αδήλωτης εργασίας που αυξάνουν από το 29,7% στα τέλη του 2009, στο πρωτοφανές 40,5% στα τέλη του 2013.

3. Από το Φθινόπωρο του 2013 τίθεται σε εφαρμογή το αυξημένο πρόστιμο των 10.550 ευρώ ανά αδήλωτο εργαζόμενο (ή 9.200 ευρώ για τους κάτω των 25 ετών) ως αντικίνητρο για την ανασφάλιστη εργασία. Μία από τις συνέπειες αυτής της επιλογής (Καψάλης, 2015) είναι η καταφυγή των εργοδοτών σε πλασματική, εικονική ή ελάχιστη δήλωση των αδήλωτα εργαζομένων προκειμένου, σε περίπτωση ελέγχουαπό το ΣΕΠΕ και την ΕΥΠΕΑ/ΙΚΑ, να τιμωρηθούν με πρόστιμα πολύ ηπιότερα, τα οποία προβλέπονται για άλλες παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας (ωράριο εργασίας, επαγγελματική ειδικότητα, παράνομη υπερωρία) που αφορούν στην πραγματικότητα στην μερικώς ή στην πλημμελώς δηλωμένη εργασία (Kikilias, Karatzoyannis and Kapsalis, 2008; Καψάλης, 2012).

4. Αυτή η εξέλιξη αποτυπώνεται και επηρεάζει προφανώς και την πορεία της καταγραφής των ποσοστών πλήρως αδήλωτης εργασίας από τις αρμόδιες ελεγκτικές υπηρεσίες. Από 40,5% στα τέλη του 2013, το ποσοστό αυτό περιορίζεται στο 25% το 2014 (ILO, 2014) και ακολουθεί διαρκώς φθίνουσα πορεία, έτσι ώστε στο σύνολο των ελέγχων της περιόδου 15/09/2013-30/11/2015 (Ενημερωτικό Δελτίο Επιχειρησιακού Σχεδίου Άρτεμις, Νοέμβριος 2015), το ποσοστό αυτό είναι μόλις 5,32% ή (13,6% για την ειδική κατηγορία των αλλοδαπών εργαζομένων). Τέλος, τα μεγαλύτερα ποσοστά αδήλωτης εργασίας κατά το ίδιο διάστημα καταγράφονται στους κλάδους των υπηρεσιών εστίασης και του λιανικού εμπορίου.

5. Επιπλέον, σε ό,τι αφορά στις έρευνες εργατικού δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ (Β΄ Τρίμηνα), καταγράφονται επίσης πολύ χαμηλά ποσοστά ανασφάλιστης (πλήρως αδήλωτης) εργασίας της τάξης του 3,8%, τόσο για το 2008, όσο και για το 2015 στο σύνολο των απασχολουμένων. Το σύνολο της επιστημονικής κοινότητας συγκλίνει στην άποψη ότι οι αδήλωτα εργαζόμενοι κατά κανόνα αποφεύγουν να συμμετάσχουν στις έρευνες εργατικού δυναμικού και κυρίως οι μετανάστες χωρίς άδεια διαμο-

νής, οι οποίοι εκφεύγουν σε πολύ μεγάλο βαθμό ακόμη και της δεκαετούς απογραφής πληθυσμού (Κοτζαμάνης και Ντυκέν, 2012). Σύμφωνα με εκτιμήσεις ο αριθμός των μεταναστών χωρίς χαρτιά στην Ελλάδα δεν μπορεί να είναι μικρότερος των 500.000 και αφορά κατά κανόνα σε εργαζόμενους που είναι θεσμικά εγκλωβισμένοι στην μαύρη εργασία ελλείψει άδειας διαμονής (για εργασία) σε ισχύ. Παρόλα αυτά, ανάμεσα στα έτη 2008 και 2015 παρατηρούνται οι εξής τάσεις από τις έρευνες εργατικού δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ (Καψάλης και Κρητικίδης, 2016):

- πρώτον, το ποσοστό ανασφάλιστης εργασίας των γηγενών μένει σταθερό (2,8%), των αλλοδαπών αυξάνει από το 13,7% στο 17% ενώ ιδίως των κοινοτικών αλλοδαπών αυξάνει από το 17,6% στο 23,3%,

- δεύτερον, αυξάνει το ποσοστό των εργαζομένων που δεν συμπληρώνουν τον απαραίτητο αριθμό ενσήμων για την έκδοση βιβλιαρίου υγείας από το 2,0% στο 2,9% για τους γηγενείς και απότο 12,3% στο 16,6% για το σύνολο των αλλοδαπών,

- τρίτον, διαπιστώνεται ότι η αδήλωτη εργασία έχει διογκούμενες δυσμενείς αρνητικές επιπτώσεις και στην έλλειψη ασφάλισης υγείας, εφόσον για το 2015 το 90% των αδήλωτα εργαζόμενων μεταναστών δεν έχει ασφάλεια υγείας (75,2% για το 2008), ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για τους γηγενείς είναι αντίστοιχα 59,3% (2015) και 48,3% (2008).

7. Κατόπιν όσων προηγήθηκαν, συμπεραίνονται τα εξής:

- πρώτον, τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα στερούνται αξιοπιστίας, δεν αφορούν παρά στα απολύτως ελάχιστα ποσοστά της πλήρως αδήλωτης εργασίας και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με σύνεση και επιφύλαξη,

- δεύτερον, απαιτείται η αναπροσαρμογή και η συμπλήρωση των οικείων πεδίων στα δελτία/ ερωτηματολόγια των στατιστικών καταγραφών που συμπληρώνονται από την ΕΛΣΤΑΤ και από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς της αγοράς εργασίας (ΣΕΠΕ, ΙΚΑ) στην βάση, ασφαλώς, ενώ εμπεριστατωμένου και διευρυμένου νομικού ορισμού της αδήλωτης εργασίας που να περιλαμβάνει διακριτά όλες τις πιθανές υπο-κατηγορίες ή διαφορετικές εκφάνσεις της αδήλωτης εργασίας (πλήρως/ μερικώς/ πλημμελώς δηλωμένη εργασία κοκ),

- τρίτον, το ύψος των προστίμων και η έκταση γενικότερα των κυρώσεων για την παραβατικότητα στην αγορά εργασίας και την αδήλωτη εργασία ειδικότερα, θα πρέπει να μην λαμβάνονται ως μέτρα με αποσπασματικό τρόπο, αλλά να τελούν σε συνάρτηση με το σύνολο των διατάξεων και των πρωτοβουλιών που υιοθετούνται για τον περιορισμό του φαινομένου και κυρίως να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος ενός συνολικότερου πλαισίου στρατηγικής που περιλαμβάνει πλήθος κινήτρων και αντικινήτρων άρτια συναρθρωμένων μεταξύ τους.

8. Σε αυτή την κατεύθυνση απαιτείται να ληφθεί, επιπλέον, ειδική μέριμνα για πέντε ζητήματα-δομικούς παράγοντες διατήρησης ή ενίσχυσης της αδήλωτης εργασίας στην περίπτωση της Ελλάδας(Καψάλης, 2015α).

9. Το πρώτο αφορά στην αναγκαιότητα πλήρους ρύθμισης του καθεστώτος της

πολύ-απασχόλησης στον χώρο της υπαίθρου και ειδικότερα της μισθωτής εργασίας στον κλάδο της αγροτικής οικονομίας, το 75% της οποίας αφορά σε αλλοδαπούς εργάτες γης, σε πολύ μεγάλο ποσοστό χωρίς άδεια διαμονής. Η πιστή εφαρμογή των διατάξεων για την καταναγκαστική εργασία θα μπορούσε να αποτελέσει μια αφετηρία για την αποτροπή φαινομένων παραβατικότητας στον χώρο της γεωργίας-κτηνοτροφίας.

10. Το δεύτερο ζήτημα, έχει να κάνει με την εν γένει μεταναστευτική πολιτική της χώρας και της διατήρησης ενός θεσμικού πλαισίου, το οποίο λειτουργεί ως μηχανισμός «από-νομιμοποίησης» των μεταναστών και διαρκούς τροφοδότησης της μαύρης εργασίας (ILO, 2014 – Kapsalis, 2009) από τις τάξεις των αλλοδαπών εργαζομένων, συχνά μόνιμα και επί μακρόν εγκατεστημένων στην χώρα.

11. Το τρίτο ζήτημα σχετίζεται με το σύνολο των ρυθμίσεων στο πλαίσιο της προωθούμενης μεταρρύθμισης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες για ορισμένες κατηγορίες νέων κυρίως εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης και αυτοαπασχολούμενων λειτουργούν αποτρεπτικά σε ό,τι αφορά στην προσδοκία αξιοπρεπούς συνταξιοδότησης, ενώ συνεπάγονται αντικειμενικές δυσκολίες οικονομικής ανταπόκρισης στις αυξημένες απαιτήσεις των ασφαλιστικών εισφορών.

12. Το τέταρτο ζήτημα αφορά στην ρύθμιση των εργασιακών σχέσεων σε ένα ακόμη «άβατο», στην οικία του εργοδότη,οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ειδικοτήτων και επαγγελμάτων, από την φύλαξη/ φροντίδα ανηλίκων ή ασθενών μέχρι την εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα και τις βαθμίδες. Εκτός από την αναζήτηση τρόπων διεξαγωγής ελέγχων για την νομιμότητα αυτών των εργασιακών σχέσεων, είναι απαραίτητο να διαμορφωθεί ένα ισχυρό πλέγμα κινήτρων και αντικινήτρων και για τα δύο μέρη της σχέσης, ώστε αυτές οι δραστηριότητες να αποκτήσουν, έστω, σε πρώτη φάση, «διοικητικά ίχνη».

13. Τέλος, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η απορρύθμιση των συλλογικών διαπραγματεύσεων και κυρίως η κατάργηση της επεκτασιμότητας των συλλογικών συμβάσεων και της αρχής της ευνοϊκότερης ρύθμισης, έχουν κατ' έμμεσο τρόπο, σημαντικές συνέπειες στις τάσεις διόγκωσης όλων των εκδοχών αδήλωτης εργασίας, επιβαρύνοντας πρόσθετα τους εργαζόμενους όχι μόνο με την πίεση αποδοχής δυσμενέστερων όρων εργασίας, αλλά και με την ανοχή τους στη δήλωση ψευδών στοιχείων από τους εργοδότες και στις δύο περιπτώσεις με την απειλή της απόλυσης ή της περαιτέρω υποβάθμισης των όρων εργασίας τους. Αυτή η εξέλιξη παρατηρείται λόγω της έξαρσης του φαινομένου της ατομικής διαπραγμάτευσης για ένα μεγάλο αριθμό εργαζομένων που δεν καλύπτονται πλέον από κάποια κλαδική/ ομοιο-επαγγελματική ή επιχειρησιακή συλλογική σύμβαση εργασίας, όπως επίσης και από την αδυναμία να διαπιστώσουν εάν ο εργοδότης τους είναι μέλος της οικείας εργοδοτικής οργάνωσης που δεσμεύεται από κλαδική ή ομοιοεπαγγελματική σύμβαση. Οι εργαζόμενοι αυτοί, με συρρικνωμένες κατά κανόνα αποδοχές, λαμβανομένων υπόψη των επιπρόσθετων φορολογικών επιβαρύνσεων που επιβάλλονται με άξονα το εισόδημα και τη μισθωτή σχέση εργασίας στο πλαίσιο των πολιτικών λιτότητας, οδηγούνται σε ανοχή της υπαγωγής τους σε

καθεστώς ολικής ή μερικής αδήλωτης εργασίας, προκειμένου να διασφαλίσουν τη θέση εργασίας τους και την ικανοποίηση καθημερινών βιοτικών ατομικών και οικογενειακών υποχρεώσεων.

Γ. Βασικό πλαίσιο προτάσεων ΓΣΕΕ από τη σύνθεση των θέσεων των δευτεροβάθμιων οργανώσεων μελών της

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η ΓΣΕΕ και το οργανωμένο συνδικαλιστικό Κίνημα της χώρας με την τεχνική και επιστημονική υποστήριξη του ΙΝΕ ΓΣΕΕ έχουν δηλώσει την παρουσία και τη συμβολή τους σε κάθε προσπάθεια ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, ελπίζοντας στην επίτευξη του στόχου να σχεδιασθεί και να υλοποιηθεί ένα αποτελεσματικό πρόγραμμα όχι μόνο για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αδήλωτης εργασίας στην Ελλάδα, αλλά και για την πρόληψή του.

Η Συνομοσπονδία ωστόσο οφείλει να επισημάνει ότι και αυτή η τεχνική βοήθεια του ILO, αυτού του διεθνούς οργανισμού που έχει την τριμερή διάσταση της εκπροσώπησης στην καρδιά της λειτουργίας του, βρίσκει την Ελλάδα όχι μόνο με ποσοτική και ποιοτική υποβάθμιση, αλλά με πλήρες πια έλλειμμα θεσμικού τριμερούς κοινωνικού διαλόγου.

Στο πλαίσιο αυτό, βασική θέση της ΓΣΕΕ είναι η άμεση ενεργοποίηση του δομημένου θεσμικού κοινωνικού διαλόγου με σεβασμό στη συλλογική αυτονομία και τη συμμετοχή των μερών, η οργάνωση των κατακερματισμένων δομών του με σαφείς αρμοδιότητες, η τακτικότητα στη λειτουργία τους και η αξιολόγησή τους με βάση προσδιορισμένες αρχές και κριτήρια για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της αξιοπιστίας τους.

Ενδεικτικό παράδειγμα υπολειτουργούντων ή ανενεργών δομών τριμερούς κοινωνικού διαλόγου για το ζήτημα εν προκειμένω της αδήλωτης εργασίας είναι ότι η ύλη του εμπίπτει στην αρμοδιότητα πολλών τριμερών δομών κοινωνικού διαλόγου όπως πχ στο Κυβερνητικό Συμβούλιο Απασχόλησης (ανενεργό), στην Εθνική Επιτροπή Απασχόλησης (ανενεργή), στην Εθνική Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (ανενεργή), σε όλα τα τμήματα του Ανωτάτου Συμβουλίου Εργασίας (ανενεργά τα περισσότερα), στο Συμβούλιο Κοινωνικού Ελέγχου της Επιθεώρησης Εργασίας (υπολειτουργεί), στο Συμβούλιο Κοινωνικής Ασφάλισης (δεν έχει τεθεί το ζήτημα) κλπ.

Παρακάτω ακολουθεί το βασικό πλαίσιο των προτάσεων της ΓΣΕΕ από τη σύνθεση των θέσεων των δευτεροβάθμιων οργανώσεων μελών της κατά τη πανελλαδική διακλαδική συνάντηση εργασίας της 14ης Απριλίου 2016, με την επιφύλαξη ότι το πλαίσιο αυτό είναι ενδεικτικό και μπορεί να συμπληρωθεί αφενός με περαιτέρω θέσεις και προτάσεις που θα προκύψουν και από τις αποφάσεις των οργάνων της Συνομοσπονδίας, αφετέρου από τις ίδιες τις δευτεροβάθμιες Οργανώσεις μέλη της στο πλαίσιο των δικών τους αυτοτελών προτάσεων και θέσεων.

Σημειώνεται επίσης ότι η αρίθμηση των προτάσεων εξυπηρετεί τις ανάγκες παρουσίασης του κειμένου και δεν αντιστοιχεί σε προτεραιοποίησή τους, καθώς όλες έχουν ισάξια βαρύτητα και χρήζουν άμεσης υλοποίησης.

1. Ενίσχυση και αναβάθμιση ΣΕΠΕ πανελλαδικά σε επίπεδο ανθρωπίνων και υλικοτεχνικών πόρων, με σκοπό τη θωράκιση της ανεξαρτησίας και της αποτελεσματικής λειτουργίας του. Σύσταση ειδικής ομάδας Κοινωνικών και Τεχνικών Επιθεωρητών με δυνατότητα άμεσων ελέγχων. Αξιοποίηση της τεχνικής βοήθειας από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, υπό το φως των προβλέψεων και εγγυήσεων της ΔΣΕ 81 (1947) .

2. Στελέχωση του ΣΕΠΕ με επιπλέον διοικητικό προσωπικό, ώστε να αποφορτιστούν οι Κοινωνικοί και Τεχνικοί Επιθεωρητές από τη γραφειοκρατική εργασία και να μπορούν να εκτελούν απερίσπαστοι το ελεγκτικό τους έργο. Ενίσχυση των μεικτών κλιμακίων ελέγχου.

3. Διασύνδεση Πληροφοριακών Συστημάτων όλων των συναρμόδιων υπηρεσιών και Υπουργείων, που περιέχουν στοιχεία ικανά να επικουρήσουν τον έλεγχο της παραβατικότητας στην αγορά εργασίας (πχ Υπουργείο Εργασίας – ΣΕΠΕ / ΙΚΑ, Υπουργείο Οικονομικών - Εφορίες, Υπουργείο Ανάπτυξης – ΓΕΜΗ κλπ). Πρόσβαση των εργαζομένων και των εκπροσώπων τους σε δεδομένα των πληροφοριακών συστημάτων εργασίας και ασφάλισης.

4. Άμεση αποτύπωση των ελεγκτικών μηχανισμών και υπηρεσιών συναρμόδιων Υπουργείων, ώστε να μην παρατηρείται το φαινόμενο είτε ελλιπών είτε ανύπαρκτων ελέγχων (πχ Υπουργείο Εργασίας και Υπουργείο Παιδείας, Υπουργείο Εργασίας και Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Εργασίας και Υπουργείο Ανάπτυξης κλπ). Διασφάλιση μέσω της νομοθεσίας και των απαιτούμενων κανονιστικών πράξεων της αποτελεσματικής συνεργασίας των συναρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών και παρακολούθηση του έργου τους.

5. Θεσμοθέτηση εργατικής συμμετοχής και στους ελέγχους του ΙΚΑ. Ενίσχυση της εργατικής συμμετοχής κατά τη διάρκεια των ελέγχων του ΣΕΠΕ, με τη δυνατότητα παρουσίας εκπροσώπου και της αντίστοιχης δευτεροβάθμιας Ομοσπονδίας. Διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας συλλογικών οργάνων επίλυσης εργατικών διαφορών τριμερούς εκπροσώπησης στο ΣΕΠΕ, κατά το πρότυπο των Τοπικών Διοικητικών Επιτροπών του ΙΚΑ.

6. Διάγνωση ήδη υφισταμένων προβλημάτων στο πλαίσιο της λειτουργίας των πληροφοριακών συστημάτων, όπως πχ του ΕΡΓΑΝΗ και τροποποίηση των σχετικών διατάξεων που αποδεδειγμένα οδηγούν σε παραβατικές συμπεριφορές, όπως πχ

- η δυνατότητα του εργοδότη να αναγγέλει ηλεκτρονικά την οικειοθελή αποχώρηση του εργαζόμενου, χωρίς την υποχρέωση συνυποβολής του υπογεγραμμένου από τον εργαζόμενο εγγράφου της παραίτησης

- ζητήματα από την τήρηση του Βιβλίου Ημερησίων Δελτίων Απασχολούμενου Προσωπικού σε Οικοδομοτεχνικά Έργα

7. Αξιολόγηση (επιμέρους και κοινή) των συστημάτων προστίμων και εν γένει ποινών για τις παραβιάσεις της εργατικής και κοινωνικοασφαλιστικής νομοθεσίας και λήψη μέτρων για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της προστασίας της εργασίας. Εξέταση παράλληλων ή εναλλακτικών μέσων και τρόπων συμμόρφωσης των εργοδοτών με τις νόμιμες, αλλά και πραγματικές ανάγκες απασχόλησης στις

επιχειρήσεις τους, όπως πχ υποχρέωση απασχόλησης (και συνακόλουθα ασφάλισης) του αδήλωτου εργαζόμενου στην ειδικότητα που πρέπει και για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, χωρίς τη δυνατότητα απόλυσης.

Επισημαίνεται σε κάθε περίπτωση ότι στοιχείο της αποτελεσματικότητας των ελέγχων είναι και η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων, ανάλογων της παράβασης και αποτρεπτικών. Η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων επιχειρεί να καταστήσει εφικτή την πραγματοποίηση των ελέγχων σε εργοδότες, αποτρέποντας συμπεριφορές που μπορεί να τους ματαιώσουν.

Το ζήτημα της παροχής κινήτρων στους εργοδότες (πχ φορολογικά κίνητρα, η Λευκή Λίστα κλπ) είναι ανεξάρτητο από τη συνεπή και συνεκτική λειτουργία του ελεγκτικού μηχανισμού και του συστήματος κυρώσεων των παραβατικών συμπεριφορών.

8. Επανεξέταση της αποτελεσματικότητας του θεσμού της κάρτας εργασίας, στη βάση τόσο των τεχνολογικών εξελίξεων και δυνατοτήτων, αλλά και της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων. Καμία κύρωση σε βάρος των εργαζομένων κατά τη διαπίστωση παραβατικών πρακτικών των εργοδοτών.

9. Παραμετρικές αλλαγές σε ρυθμίσεις της εργατικής νομοθεσίας (ατομικού ή συλλογικού εργατικού δικαίου), που συμβάλλουν στην αύξηση του φαινομένου της αδήλωτης ή μερικά δηλωμένης εργασίας, όπως πχ

- αποκατάσταση και διασφάλιση της συλλογικής αυτονομίας, των ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων και των συλλογικών συμβάσεων εργασίας

- επαναφορά σε σταθερές βάσεις των πυλώνων του συλλογικού εργατικού δικαίου για την αρχή της εύνοιας, την επεκτασιμότητα των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και τη μετενέργεια του συνόλου των όρων τους για την αποτελεσματική αποτροπή της μάστιγας των ατομικών συμβάσεων εργασίας και των επιχειρησιακών ΣΣΕ με όρους δυσμενέστερους από τις κλαδικές ΣΣΕ

• κατάργηση των διατάξεων που διαφοροποιούν την αμοιβή στη βάση της ηλικίας – Ισότιμη μισθολογική και κοινωνικοασφαλιστική κάλυψη για τους νέους σε ηλικία εργαζόμενους

• επαναφορά των προσαυξήσεων λόγω προϋπηρεσίας και ίση μεταχείριση όλων των εργαζομένων - Κατάργηση των διατάξεων που διαφοροποιούν τα κατώτατα όρια αμοιβής των μακροχρόνια ανέργων που προσλαμβάνονται ως υπάλληλοι

• κατάργηση της διάταξης, με την οποία καταργήθηκε η προσαύξηση της αμοιβής των μερικώς απασχολούμενων σε περίπτωση που τους ζητηθεί εργασία πέραν του μειωμένου ωραρίου τους

• τροποποίηση των διατάξεων για τις συμβάσεις έργου ή ανεξαρτήτων υπηρεσιών που υποκρύπτουν εξαρτημένη εργασία – ενίσχυση του τεκμηρίου υπέρ της εξαρτημένης εργασίας

• επαναφορά της πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας στα καταστήματα και κατάργηση της δυνατότητας διακεκομμένου ωραρίου σε καταστήματα με συνεχές ωράριο

• ενεργοποίηση της διάταξης για την υποχρέωση κατάθεσης των αποδοχών των εργαζομένων στην Τράπεζα

• αυστηροποίηση των διατάξεων για τη μαθητεία και την πρακτική άσκηση εργαζομένων – θέσπιση ανώτατου επιτρεπομένου ορίου απασχόλησης μαθητών ή πρακτικά ασκούμενων σε σχέση με το τακτικό προσωπικό και ειδικότητες, που οφείλει να έχει μια επιχείρηση.

10. Ενίσχυση πλαισίου επαγγελματικών ειδικοτήτων στη βάση του είδους της επιχείρησης και του κλάδου δραστηριότητας, αλλά και των ειδικοτήτων ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και των υφισταμένων επαγγελματικών περιγραμμάτων, τα οποία μάλιστα είναι προϊόν συμφωνίας εργατικής και εργοδοτικής πλευράς. Επίσης, συζητήθηκε η ανάγκη ουσιαστικής συμμετοχής του Υπουργείου Εργασίας στις αδειοδοτήσεις τεχνικών επαγγελμάτων.

11. Θεσμοθέτηση ελάχιστης σύνθεσης προσωπικού και ανάλογων αντικειμενικών κριτηρίων ελέγχου, ανάλογα με τον κλάδο δραστηριότητας, κατά το πρότυπο των οικοδομικών εργασιών και σχετικού τεκμηρίου ελέγχου των εργοδοτών.

12. Θέσπιση ειδικών αντικειμενικών τεκμηρίων για την αντιμετώπιση της μη δήλωσης προσωπικού σε ειδικότητες, όπως οι ταχυμεταφορείς, με υψηλά ποσοστά αδήλωτης εργασίας σε πολλούς κλάδους δραστηριότητας (από εμπορικά και επισιτιστικά καταστήματα και ταχυδρομικές υπηρεσίες, έως ταχυμεταφορά βιολογικού υλικού προς εργαστήρια κλπ).

13. Ρητή απαγόρευση των εργολαβικών αναθέσεων για την παροχή εργασίας απαραίτητης για τη λειτουργία μιας επιχείρησης. Μέχρι να συμβεί αυτό, ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου για τις εργολαβικές αναθέσεις στο πλαίσιο της από 26-1-2009 απόφασης της Ολομέλειας της Διοίκησης της Γ.Σ.Ε.Ε. και της σχετικής μελέτης ΙΝΕ/Γ.Σ.Ε.Ε. για τις εργασιακές σχέσεις στον κλάδο του καθαρισμού (2009), λαμβάνοντας υπόψη την εκτεταμένη χρήση εργολαβιών σε πληθώρα κλάδων επιχειρηματικής δραστηριότητας τόσο παροχής υπηρεσιών, όσο και παραγωγής πχ:

• θέσπιση ευθύνης αλληλεγγύως και εις ολόκληρον και για τον αναθέτοντα φορέα ή αρχή (όχι μόνο για τον εργολάβο/υπεργολάβο)

• επέκταση του πεδίου εφαρμογής των διατάξεων για τις εργολαβικές αναθέσεις φύλαξης και καθαρισμού σε όλα τα είδη εργολαβιών

• έναρξη λειτουργίας του «Μητρώου Παραβατών Εταιρειών Παροχής Υπηρεσιών Καθαρισμού ή/και Φύλαξης» και δημοσιοποίηση στοιχείων του στις Εκθέσεις του Σ.ΕΠ.Ε. και επέκτασή του σε όλα τα είδη εργολαβικών αναθέσεων

• μέχρι τη ρητή απαγόρευση των εργολαβικών αναθέσεων για την παροχή εργασίας απαραίτητης για τη λειτουργία μιας επιχείρησης, θέσπιση αυστηρών διαδικασιών πιστοποίησης εργολαβικών εταιριών ως προς τις παρεχόμενες από αυτές υπηρεσίες

• κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 94 (1949) «για τις ρήτρες εργασίας στις συμβάσεις με το Δημόσιο» και της ΔΣύστασης 84, ως σημαντικής ρυθμιστικής παραμέτρου στην ενίσχυση του θεσμι-

κού πλαισίου κατά των καταχρήσεων στις εργολαβικές αναθέσεις. Ουσιαστική συμβολή βέβαια στην ενίσχυση του εθνικού ρυθμιστικού πλαισίου θα είχε και η κύρωση της Διεθνούς Σύστασης Εργασίας 204 (2015) για τη «Μετάβαση από την άτυπη στην τυπική οικονομία».

14. Ειδικό κεφάλαιο αποτελούν τα ζητήματα υγείας και ασφάλειας της εργασίας, για τα οποία, πλέον της πρότασης της ΓΣΕΕ για την εθνική στρατηγική για την υγεία και την ασφάλεια (2010-2015), οι εκπρόσωποι της ΓΣΕΕ τόσο στο ΣΚΕΕΕ όσο και στο ΑΣΕ (Συμβούλιο Υγείας και Ασφάλειας) έχουν επανειλημμένα θέσει. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- η στελέχωση, ενδυνάμωση και εξοπλισμός με τα κατάλληλα εργαλεία ελέγχου των τεχνικών επιθεωρήσεων σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση πρωτοκόλλων ελέγχου
- η ολοκληρωμένη τήρηση και παρακολούθηση στατιστικών στοιχείων,
- η συνέργεια με εξειδικευμένους φορείς στο ζήτημα της υγείας και της ασφάλειας, όπως το ΕΛΙΝΥΑΕ
- η ενίσχυση της εκπαίδευσης όχι μόνο των Επιθεωρητών, αλλά και των εργοδοτών σε θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία
- η δυνατότητα διασταύρωσης εργατικών ατυχημάτων και ασθενειών με επαγγελματικές ειδικότητες
- η στοχευμένη ενασχόληση με τα ζητήματα επαγγελματικού κινδύνου και επαγγελματικών ασθενειών
- η ενεργοποίηση των μητρώων ιατρών εργασίας και τεχνικών ασφαλείας
- η αυστηροποίηση των ελέγχων στις ΕΞΥΠΠ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΗΓΩΝ

1. Προσφυγές Γ.Σ.Ε.Ε. στα διεθνή ελεγκτικά όργανα - Αποφάσεις

Συμβούλιο της Ευρώπης

Συλλογική Προσφυγή Γ.Σ.Ε.Ε. στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/Complaints/CC111Admiss_en.pdf

Διεθνής Οργάνωση Εργασίας

Committee on Freedom of Association

Committee on Freedom of Association, 365th Report (November 2012), case 2820 http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_193260.pdf.

Committee on the Application of Standards

Committee on the Application of Standards, 2014 Report (103rd ILC)

http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/103/reports/reports-to-the-conference/WCMS_235054/lang--en/index.htm.

Committee on the Application of Standards, 2013 Report (102nd ILC)

http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/102/reports/committee-reports/WCMS_216456/lang--en/index.htm.

Committee on the Application of Standards, 2011 Report (100th ILC)

http://www.ilo.org/global/standards/WCMS_165970/lang--en/index.htm.

Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations

Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations, 2015 Report

http://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/P/09661/09661(2015-104-2).pdf

Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations, 2014 Report http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_235054.pdf.

Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations, 2013 Report

http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/102/reports/reports-submitted/WCMS_205472/lang--en/index.htm.

Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations 2012 Report

http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/101stSession/reports/reports-submitted/WCMS_174843/lang--en/index.htm.

Committee of Experts on the Application

of Conventions and Recommendations 2011 Report

http://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/100thSession/reports/reports-submitted/WCMS_151556/lang-- en/index.htm.

ILO's High Level Mission to Greece

ILO's High Level Mission to Greece, Report (November 2011)

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/missionreport/wcms_170433.pdf.

2. Νομικά Δελτία Γ.Σ.Ε.Ε. και λοιπά έγγραφα

Έγγραφο Γ.Σ.Ε.Ε. προς Υπουργό Εργασίας (αρ.πρωτ. 90/2014): Τροποποίηση της Υπουργικής Απόφασης (ΥΑ) με αρ. 28153/126/30-8-2013 για τους όρους και προϋποθέσεις ηλεκτρονικής υποβολής του εντύπου Ε5 (αναγγελία οικειοθελούς αποχώρησης μισθωτού)

Θέσεις για τη μη λειτουργία των καταστημάτων τις Κυριακές (Νομικό Δελτίο 44.2014)

Θέσεις Γ.Σ.Ε.Ε. για το Σχέδιο Νόμου «Αναμόρφωση Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας και ρυθμίσεις θεμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης» (Νομικό Δελτίο 38.2011)

Έγγραφο Γ.Σ.Ε.Ε. προς Υπουργό Εργασίας (αρ.πρωτ. 1610/2011): Παρατηρήσεις στο σχέδιο νόμου «Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας προς την οδηγία 2009/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18.6.2009 σχετικά με την «επιβολή ελαχίστων προτύπων όσον αφορά τις κυρώσεις και τα μέτρα κατά των εργοδοτών που απασχολούν παράνομα διαμένοντες πολίτες τρίτων χωρών» προκειμένου να καταπολεμηθεί η παράνομη μετανάστευση και λοιπές διατάξεις»

Προτάσεις στο προσχέδιο Νόμου «Αναγέννηση της Επιθεώρησης Εργασίας και άλλες συναφείς διατάξεις για τον έλεγχο της αγοράς εργασίας και της ασφάλισης» (Νομικό Δελτίο 36.2010)

Νομοθετική ρύθμιση του θέματος των εργολαβιών (Νομικό Δελτίο 36.2010)

Παρατηρήσεις, θέσεις και προτάσεις στο προσχέδιο Νόμου «Εγγυήσεις κατά της εργασιακής ανασφάλειας και άλλες διατάξεις» (Νομικό Δελτίο 35.2010)

Παρατηρήσεις στο ΣχΝ για την αναδιοργάνωση του ΣΕΠΕ (Νομικό Δελτίο 32.2007)

3. Μελέτες – Έρευνες ΙΝΕ/Γ.Σ.Ε.Ε.

Καψάλης Απόστολος, Κρητικίδης Γιώργος (2016), «Η εργασία των μεταναστών στο περιβάλλον της κρίσης», ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ, Ενημέρωση, υπό έκδοση.

Καψάλης Απόστολος (2015): «Η αδήλωτη εργασία στην Ελλάδα Αξιολόγηση των σύγχρονων μέτρων καταπολέμησης του φαινομένου», ΣΕΙΡΑ: ΜΕΛΕΤΕΣ/ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ αρ. 43 ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2015/06/Meleti-43-INE.pdf

ΙΝΕ/Γ.Σ.Ε.Ε. Ετήσια Έκθεση (2014): «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση», ΣΕΙΡΑ: ΕΚΘΕΣΕΙΣ αρ. 16

http://www.inegsee.gr/wp-content/

uploads/2014/09/EKTESH_16-27082014.pdf

Κουζής Γιάννης, Γεωργιάδου Πέννυ, Καψάλης Απόστολος, Κούστα Ελένη, Λαμπουσάκη Σοφία, Σταμάτη Άντα (2012), «Οι εργασιακές σχέσεις στην Ευρώπη και στην Ελλάδα – Ετήσια Έκθεση», ΣΕΙΡΑ: ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ (reports) αρ. 8, ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

http://inegsee.gr/wp-content/uploads/2015/05/Ep.-ekthesi-8.pdf

Κουζής Γιάννης, Γεωργιάδου Πέννυ, Καψάλης Απόστολος, Κούστα Ελένη, Λαμπουσάκη Σοφία, Σταμάτη Άντα (2011): «Οι εργασιακές σχέσεις στην Ευρώπη και στην Ελλάδα – Ετήσια Έκθεση», ΣΕΙΡΑ: ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ (reports) αρ. 5, ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/04/files/report-5.pdf

Κουζής Γιάννης, Σταμάτη Άντα, Καψάλης Απόστολος, Λαμπουσάκη Σοφία (2009): «Οι εργασιακές σχέσεις στον κλάδο του καθαρισμού - Αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας»

http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/02/files/ERGASIAKES%20SXESEIS%20STON%20KLADO%20KATHARISMOU.pdf

Καψάλης Απόστολος (2009): «Η ανάγκη για μία νέα προσέγγιση του ζητήματος της μετανάστευσης», Τετράδια του ΙΝΕ, Τεύχος 31

http://www.inegsee.gr/ekdosi/nees-proskliseis-gia-ti-metanasteusi-krisi-kai-metrisi-tis-antagonistikotitas/

Καψάλης Απόστολος (επιμέλεια), 2007: «Αδήλωτη απασχόληση και «νομιμοποίηση» των μεταναστών – Η πρόκληση της μεταναστευτικής πολιτικής», ΣΕΙΡΑ: ΜΕΛΕΤΕΣ αρ. 27, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/02/files/MELETH_27.pdf

ΙΝΕ/Γ.Σ.Ε.Ε. Ετήσια Έκθεση (2007): «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση», ΣΕΙΡΑ: ΕΚΘΕΣΕΙΣ αρ. 9,

http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/02/files/EKTHESI_9.pdf

4. Μελέτες – Δημοσιεύσεις

Καψάλης Απόστολος (2015α), Για μια εθνική καμπάνια ενάντια στην αδήλωτη εργασία, εφημ. Εποχή, 02/03/2015: http://epohi.gr/gia-mia-ethniki-kampania-enantia-stin-adiloti-ergasia/

Καψάλης Απόστολος (2012), «Αδήλωτη απασχόληση και μετανάστευση: 'νομιμοποίηση' των μεταναστών μέσα από την εργασία τους ή νομιμοποίηση της εργασίας τους;», στο Κασίμης Χαράλαμπος και Παπαδόπουλος Απόστολος (επιμ.) (2012), Μετανάστες στην Ελλάδα: απασχόληση και ένταξη στις τοπικές κοινωνίες, εκδ. Αλεξάνδρεια, σελ. 183-210.

Κοτζαμάνης Βύρων και Ντυκέν Μαρί-Νοέλ (2012), Ο πληθυσμός της Ελλάδας μειώνεται; Μια πρώτη κριτική ανάλυση των προσωρινών αποτελεσμάτων της απογραφής 2011, Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων, Δημογραφικά

Νέα, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2012, τεύχος 17ο.

KapsalisApostolos (2009), New measures to combat undeclared work in domestic services, Greece, Eurofound, 28/10/2009, available at: http://www.eurofound.europa.eu/observatories/emcc/case-studies/tackling-undeclared-work-in-europe/new-measures-to-combat-undeclared-work-in-domestic-services-greece

Kikilias Elias (2009), «An Inquiry into the Correlates of Informal Economy and Undeclared Work», Social Cohesion Bulletin 1 / 2009, available at:http://www.ekke.gr/images/PDF/Social_2009_1_1.pdf

5. Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)

Συμβολή της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) στην Οικουμενική Περιοδική Αξιολόγηση της Ελλάδας από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών (2015)

http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/ellinikes_ektheseis_en_ell_org/OHE/UPR.pdf

Εφαρμογή του ΔΣΟΚΠΔ: γραπτές παρατηρήσεις ΕΕΔΑ ενόψει α) της υιοθέτησης του Καταλόγου ερωτημάτων της Επιτροπής όσο και β) της συνόδου για την εξέταση της Ελλάδας (2015).

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCESCR%2fIFL%2fGRC%2f19446&Lang=en

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCESCR%2fNHS%2fGRC%2f21585&Lang=en

Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ επί της 24ης Ελληνικής Έκθεσης για την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη και της 9ης Ελληνικής Έκθεσης για την εφαρμογή του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη το οποίο εστάλη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης (2014)

http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/ellinikes_ektheseis_en_ell_org/CoE/EKX_2014_ell.pdf

Προτάσεις σχετικά με τα δικαιώματα των εργαζομένων και τις συνθήκες εργασίας στο πλαίσιο των εργολαβικών αναθέσεων (2009)

http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/ergasia/fin_EEDA_ergolavikes_anatheseis_ioul09.pdf

6.ETUC

ETUC Resolution on Undeclared work (March 2014)

https://www.etuc.org/documents/etuc-resolution-undeclared-work#.VbltHpODCUk

ETUC reply to the Commission consultation of Social Partners under Article 154 TFEU on enhancing EU cooperation in the prevention and deterrence of undeclared work

https://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/ETUC_draft_reply_to_the_Commission_consultation_on_undeclared_work.pdf

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΓΣΕΕ 16/10/2016

Ανέλεγκτη η παραβατικότητα στην εργασία στον αγροτικό τομέα - Αόρατες για την Πολιτεία οι συνθήκες δουλείας και οι κίνδυνοι ακόμα και για τη ζωή των εργατών γης.

Το πρόσφατο τραγικό συμβάν του εργατικού ατυχήματος των εργατών γης στα κρεμμυδοχώραφα της Θήβας ανέδειξε με τον πλέον γλαφυρό τρόπο τα χρόνια προβλήματα που συνοδεύουν την μισθωτή εργασία στον αγροτικό τομέα της οικονομίας στην χώρα μας και απέδειξε ότι οι εργασιακές «Μανωλάδες» εξακολουθούν να κυριαρχούν σε όλη την επικράτεια.

Πρώτον, επιβεβαιώνεται η μαζική και εντατική εργασία μεταναστών εργατών γης, οι οποίοι στερούνται νόμιμης άδειας διαμονής, εφόσον από τους 30 εργάτες γης που ενεπλάκησαν στο ατύχημα οι 25 διαμένουν και εργάζονται στην Ελλάδα χωρίς άδειες διαμονής σε ισχύ. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ και διεθνών οργανισμών αυτή την στιγμή περίπου 500.000 μετανάστες διαμένουν στην χώρα μας χωρίς άδειες διαμονής σε ισχύ, εφόσον την τελευταία 5ετίαλόγω των συνεπειών της ύφεσης και της κρίσης έχει από-νομιμοποιηθεί το καθεστώς διαμονής τουλάχιστον 200.000 μόνιμα εγκατεστημένων μεταναστών.

Δεύτερον, επικυρώνεται η πάγια κρατική και εργοδοτική ανοχή σε φαινόμενα εκτεταμένης αδήλωτης ή ανασφάλιστης εργασίας και εισφοροδιαφυγής σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας και σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ιδίως στον πρωτογενή τομέα, όπου τα ποσοστά ανασφάλιστης εργασίας υπερβαίνουν σε ορισμένες περιοχές και το 60%. Η μέθοδος της ασφάλισης της μισθωτής εργασίας στην αγροτική οικονομία εργασίας με «εργόσημο», εφόσον δεν συνοδεύεται από ισχυρά κίνητρα και κυρίως αντικίνητρα προς την εργοδοτική πλευρά, έχει ως αποτέλεσμα την δραματική συρρίκνωση κατά 50% την τελευταία πενταετία ακόμη και του εξαιρετικά μικρού αριθμού των ασφαλισμένων εργατών γης στον ΟΓΑ.

Η αδυναμία, αλλά και η απροθυμία ελέγχων από τα συναρμόδια Υπουργεία Εργασίας και Αγροτικής Ανάπτυξης και το πρακτικά ανεφάρμοστο των προβλεπόμενων ποινών στους παραβάτες εργοδότες, ιδίως σε ό,τι αφορά στην εργασία των μεταναστών χωρίς χαρτιά, διαμορφώνει ένα περιβάλλον ανομίας

και εργασιακής βαρβαρότητας. Οι απάνθρωπες συνθήκες απασχόλησης και η συστηματική παραβίαση των κατώτατων αμοιβών, του εργάσιμου χρόνου και των συνθηκών υγείας και ασφάλειας (σε ιδιαίτερα δύσκολες καιρικές συνθήκες, όπως καύσωνα το καλοκαίρι) για τους εργάτες γης, αλλοδαπών και γηγενών, διαμορφώνουν ένα περιβάλλον αυθαιρεσίας και εν γένει παραβατικότητας, το οποίο τροφοδοτεί διαχρονικά τα φαινόμενα της καταναγκαστικής εργασίας και της απασχόλησης με όρους σύγχρονης δουλείας.

Τρίτον, είναι προφανές ότι οι τεράστιες διαρκείς ανάγκες σε εργατικά χέρια στον αγροτικό τομέα δεν δύνανται να καλυφθούν, ούτε με το αναχρονιστικό, ανελαστικό και ανεφάρμοστο θεσμικό πλαίσιο που διέπει, τόσο την «μετάκληση» αλλοδαπών εργατών, όσο και την απασχόληση στο πλαίσιο της εποχικής εργασίας (Ν. 4251/2014), ούτε με το ημίμετρο της «νόμιμης» εργασίας των παρατύπως διαμενόντων αλλοδαπών εργατών στην γεωργία μέχρι την απέλασή τους, όπως περιγράφεται στην πρόσφατη, προφανούς σκοπιμότητας, τροπολογία του Νόμου 4384/2016.

Τα φαινόμενα αυτά συνιστούν παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που δεσμεύουν νομικά την χώρα μας και δεν μπορεί να συνεχιστούν.

Η ΓΣΕΕ απαιτεί, παράλληλα με την υιοθέτηση των θέσεων και προτάσεών της για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας:

α) να επισπευτούν οι ενέργειες των αρμοδίων φορέων του Υπουργείου Εργασίας για την τυπική αναγνώριση του πρόσφατου ατυχήματος ως εργατικού

β) να αναλάβει εξ ολοκλήρου η πολιτεία το κόστος νοσηλείας και αποκατάστασης της υγείας των τραυματισμένων εργατών γης από το πρόσφατο εργατικό ατύχημα στην Θήβα,

γ) να ληφθούν όλες οι απαιτούμενες κρατικές πρωτοβουλίες για την νομιμοποίηση του καθεστώτος διαμονής των χιλιάδων μεταναστών εργαζομένων που στερούνται νόμιμων τίτλων διαμονής και εργασίας συμπεριλαμβανομένων, ιδίως, των εργατών γης, οι οποίοι απασχολούνται με όρους εργασιακής εκμετάλλευσης στον πρωτογενή τομέα και σε όλη την επικράτεια και

δ) να κατοχυρωθεί και τυπικά η αρμοδιότητα των ελεγκτικών οργάνων της αγοράς εργασίας και να επεκταθεί η δραστηριότητά τους στον αγροτικό τομέα της χώρας, κατεύθυνση για την οποία είναι επιβεβλημένη η κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 129 “Για την επιθεώρηση εργασίας στη γεωργία”.

ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΘΗΝΑ, 6 ΙΟΥΛΙΟΥ 2016

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΓΣΕΕ ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ

Χαιρετίζουμε την κρίσιμη τεχνική συμβολή του ILO στη διάγνωση των χαρακτηριστικών του φαινομένου και των εκφάνσεων της αδήλωτης εργασίας στην Ελλάδα, με σκοπό τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής προς την πολιτική ηγεσία του τόπου.

• Η σχέση της ΓΣΕΕ με το ILO: σημαντική η συμβολή του στα ελληνικά πράγματα (ξεκίνησε από τις Προσφυγές της ΓΣΕΕ στον ελεγκτικό του μηχανισμό, με διαρκείς επικαιροποιήσεις και επιμονή από την πλευρά μας μέχρι σήμερα).

• Ρόλος του ILO σήμερα με τις «βέλτιστες πρακτικές» του νέου μνημονίου: και ο Γενικός Διευθυντής Guy Ryder ξεκαθάρισε τη θέση του ως προς τις ασάφειες αυτές, την επικινδυνότητά τους κλπ – Θεωρούμε ότι το ILO (σε αντίθεση με την Κυβέρνηση) θα μας κρατά ενήμερους για τις εξελίξεις, στις οποίες εμπλέκεται, καθώς ο κοινωνικός διάλογος στην Ελλάδα ήταν και είναι ακόμα φιμωμένος. Απόδειξη προς τούτο είναι το γεγονός ότι σήμερα τα τρία μέρη καθόμαστε για πρώτη φορά μαζί στο τραπέζι, λόγω ακριβώς της εμπλοκής του ILO στη διαδικασία. Για να είμαι ακριβής είχε προηγηθεί και η με δική μας πρωτοβουλία, της ΓΣΕΕ και των εργοδοτικών οργανώσεων, συνάντησή μας με τον κ. Υπουργό τον Οκτώβρη του 2015 για την παρουσίαση των συμπερασμάτων μας από τις κοινές μας δράσεις για την αποκατάσταση του κοινωνικού διαλόγου, όπως βέβαια και η με πρωτοβουλία του ILO συνάντησή

μας τον Σεπτέμβριο του 2014 στη Γενεύη, από τις οποίες προέκυψαν σημαντικές μας συμφωνίες, οι οποίες – όπως φαίνεται – δεν λαμβάνονται υπόψη.

• Γνωρίζουμε ότι στη διαδικασία αυτή μετέχει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν παραγνωρίζουμε όμως το γεγονός της συμμετοχής εκπροσώπων της στους λεγόμενους «Θεσμούς» (και πριν στην Τρόικα) και την επιμονή (ή εμμονή καλύτερα) σε αποδεδειγμένα (πλέον) αναποτελεσματικές και τελικά αδιέξοδες απορρυθμιστικές παρεμβάσεις στο προστατευτικό πλαίσιο της εργατικής νομοθεσίας, συλλογικής και ατομικής.

• Ήδη είναι σε εξέλιξη νέο κύμα απορρυθμιστικών παρεμβάσεων ενόψει της αξιολόγησης του ερχόμενου Σεπτεμβρίου σε σειρά κρίσιμων ζητημάτων όπως οι ομαδικές απολύσεις και το πλαίσιο των ΣΣΕ, παράλληλα με τα καίρια πια χτυπήματα στον πυρήνα, στην «καρδιά» της ελεύθερης συνδικαλιστικής δράσης, όπως οι αλλαγές στο συνδικαλιστικό νόμο και την απεργία. Και είναι προφανές ότι οι νέες παρεμβάσεις θα είναι απορρυθμιστικές, καθώς στο 3ο Μνημόνιο η Κυβέρνηση έχει δεσμευθεί να τις υλοποιήσει, χωρίς επιστροφή στο προ μνημονίων θεσμικό πλαίσιο.

Μέσα σε αυτό το περιβάλλον μνημονιακών δεσμεύσεων και μέτρων εφαρμογής τους εντάσσεται και η αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας (σταθερά και στα 3 μνημόνια).

Θα μου επιτρέψετε λοιπόν, πριν πω κάποια πράγματα για την ΄Εκθεση Διάγνωσης, να θέσω ένα κρίσιμο ερώτημα, για το οποίο θα πρέπει να υπάρξει μια ξεκάθαρη θεσμική και πολιτική τοποθέτηση:

Σε ποιες αρχές, και εάν θέλετε και σε πολιτικές επιλογές, στηρίζεται αυτή η πρωτοβουλία και ποια περιθώρια εφαρμογής έχει; Δηλαδή στηρίζεται στην αποδοχή ως κυρίαρχου για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας του μοντέλου της πλήρους και σταθερής εργασίας μέσα σε ένα περιβάλλον σεβασμού της συλλογικής αυτονομίας και εκπροσώπησης, των ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων και των συλλογικών συμβάσεων εργασίας; Και εάν ναι, έχει περιθώρια από τις μνημονιακές δεσμεύσεις να υλοποιηθεί αυτή η δράση παράλληλα σε όλα τα επίπεδα που πρέπει να γίνουν οι παρεμβάσεις, πχ προστασία εργασίας, κοινωνική ασφάλιση, φορολογία;

Με αυτά λοιπόν τα δεδομένα θα περάσω σε κάποιες γενικές παρατηρήσεις στην ΄Εκθεση Διάγνωσης, ώστε να εξηγηθεί και η θέση της ΓΣΕΕ στην παρούσα «διαδικασία επικύρωσης», όπως την ονομάζετε.

• Η ΄Εκθεση Διάγνωσης αποτυπώνει με συνεκτικό τρόπο την ακαδημαϊκή συζήτηση και τον θεωρητικό προβληματισμό στο θέμα της καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας. Ωστόσο δεν επιτυγχάνεται σε απόλυτο βαθμό η προσαρμογή των βασικών επιδίκων στην ελληνική περίπτωση. Στην προσπάθεια διάγνωσης και πλήρους κατανόησης της έκτασης και των ποιοτικών χαρακτηριστικών του φαινομένου της αδήλωτης εργασίας χρήσιμο είναι να ληφθούν υπόψη ορισμένες ιδιαιτερότητες της εθνικής οικονομίας και αγοράς εργασίας, οι οποίες ακόμα και εάν έχουν δια-

γνωσθεί, δεν αποτυπώνονται με ευκρίνεια στην Έκθεση αυτή.

• Κατ' αρχήν, χρήσιμο θα ήταν να τονιστεί ότι από το 2010 μέχρι σήμερα έχει συντελεστεί μια βίαιη απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων, τόσο σε ατομικό, όσο και συλλογικό επίπεδο, με αποτέλεσμα την σημαντική μείωση της εν γένει προστασίας των εργαζομένων απέναντι στην παραβίαση των διατάξεων της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας. Αυτές οι εξελίξεις, σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια των ελέγχων από τις αρμόδιες αρχές των συναρμόδιων υπουργείων, έχουν σαν συνέπεια την αύξηση της παραβατικότητας στην αγορά εργασίας και στον περιορισμό της αντικειμενικής δυνατότητας λήψης μέσων προστασίας με πρωτοβουλία των ίδιων των εργαζομένων στο περιβάλλον των απελευθερωμένων απολύσεων και των πρωτοφανών ποσοστών ανεργίας. Μέσα στο περιβάλλον αυτό, αυξανόμενη ένταση έχει το φαινόμενο της μερικά/ψευδώς δηλωμένης εργασίας, σε σχέση με αυτό της αδήλωτης εργασίας, διάσταση που **δεν** αποτυπώνεται στην Έκθεση στην πραγματική της έκταση.

• Πρέπει, επίσης (επιχειρώντας να απαντήσω ο ίδιος στο ερώτημα που έθεσα προηγουμένως) να τονιστεί ότι πολλές από τις ενδεδειγμένες βελτιωτικές παρεμβάσεις σε φορολογικό και εργασιακό επίπεδο στο πλαίσιο ενός εθνικού σχεδίου καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας (οι οποίες σε ένα βαθμό αποτυπώνονται από την Έκθεση) **δεν είναι δυνατόν να υιοθετηθούν**, εφόσον αντίθετες προβλέψεις ή ειδικές δεσμεύσεις περιλαμβάνονται στο κείμενο των μνημονίων και των εφαρμοστικών νόμων που δεσμεύουν την ελληνική κυβέρνηση. Τίθεται με άλλα λόγια το ερώτημα σε ποιο πλαίσιο εργασιακών σχέσεων και συλλογικών συμβάσεων θα βασιστεί ένα εθνικό πλάνο καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας, εφόσον η προσπάθεια *ρύθμισης* της παραβατικότητας στην αγορά εργασίας δεν φαίνεται να μπορεί να συμβαδίσει με την συνεχιζόμενη *απορρύθμιση* της εργασίας, εν όψει, μάλιστα, και των επικείμενων απορρυθμιστικών παρεμβάσεων στο πλαίσιο της 2ης αξιολόγησης του ερχόμενου Σεπτεμβρίου.

• Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι δεν είναι ακόμη ορατές οι συνέπειες της εφαρμογής της μεταρρύθμισης του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, ιδίως σε σχέση με την σύνδεση του με το σύστημα φορολογίας, από την στιγμή που πιθανολογείται βάσιμα ότι θα παρατηρηθούν φαινόμενα εκτεταμένης φοροδιαφυγής και εισφοροδιαφυγής από στρώματα ασφαλισμένων-φορολογούμενων, των οποίων τα εισοδήματα έχουν πληγεί σημαντικά στο περιβάλλον των πολιτικών λιτότητας. Θα ήταν δηλαδή ωφέλιμο να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η ασφαλιστική συνείδηση των πολιτών, εργαζομένων αλλά και εργοδοτών μικρών επιχειρήσεων, έχει πληγεί ανεπανόρθωτα από τις αλλεπάλληλες ριζικές και δυσμενείς αλλαγές του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και από την υπερφολόγηση σε διάστημα μόλις λίγων ετών και από την αντικειμενική, συχνά, αδυναμία πολλών εξ αυτών να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες υποχρεώσεις τους. Θα ήταν παράλειψη βέβαια να μην αναφερθεί ότι η νέα ασφαλιστική «αντι-μεταρρύθμιση» δημιουργεί πληθώρα κινήτρων μείωσης των μισθών ή απόκρυψης εισοδήματος και εισφοροδιαφυγής (πχ μείωση του ποσοστού

αναπλήρωσης στις μεσαίες και πάνω συντάξιμες αποδοχές), αλλά και αντικινήτρων παραμονής στην κοινωνική ασφάλιση.

• Για τον λόγο αυτό, επιπρόσθετα, δεν κρίνεται σκόπιμο να αντιμετωπίζεται η *αυτό-απασχόληση* σαν μια ενιαία και απολύτως διακριτή κατηγορία απασχολούμενων για δύο λόγους: πρώτον, λόγω του μεγάλου μεριδίου της ψευδο-αυτοαπασχόλησης και δεύτερον, λόγω της αυξανόμενης τάσης «επιλογής» μιας μορφής επιχειρηματικότητας ή αυτοαπασχόλησης (για λόγους) επιβίωσης λόγω ακριβώς της αδυναμίας απασχόλησης με όρους αξιοπρέπειας στο πλαίσιο της μισθωτής εργασίας. Και στις δύο περιπτώσεις πρόκειται συχνά για λύσεις ανάγκης απέναντι στην εκτεταμένη παραβατικότητα στις εργασιακές σχέσεις (απλήρωτη εργασία, μερικά/ψευδώς ~~υπο~~-δηλωμένη και αδήλωτη εργασία) και όχι για συνειδητές επιλογές απόκρυψης φορολογικών ή ασφαλιστικών υποχρεώσεων.

• Επιπρόσθετα, δεν είναι απολύτως βέβαιο το συμπέρασμα της Έκθεσης ότι στην ελληνική περίπτωση αποκλίνουν -τουλάχιστον σε καθοριστικό βαθμό- η *κρατική ηθική (state morality)* και *η ηθική των πολιτών (citizen morality)* ως γενεσιουργός αιτία της αδήλωτης εργασίας. Επί σειρά δεκαετιών τα μέτρα που υιοθετούνται για την καταπολέμηση του φαινομένου, συμπεριλαμβανομένων και των πλέον πρόσφατων, στερούνται πραγματικής πολιτικής βούλησης, τολμηρότητας και αποτελεσματικότητας γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την σοβαρή αδυναμία των κυρώσεων να εφαρμοστούν στην πράξη, έτσι ώστε να συνιστούν ένα αξιόπιστο αντικίνητρο προς τους παραβάτες. Θα ήταν ίσως σκόπιμο να επιχειρηθεί στην διαγνωστική έκθεση και μια προσέγγιση της «επιχειρηματικής ηθικής» ή της κουλτούρας του επιχειρείν στην Ελλάδα σε σχέση με το στοιχείο της παραβατικότητας και ιδιαίτερα της αδήλωτης εργασίας, με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που λαμβάνει ένα τέτοιο φαινόμενο, στα διάφορα είδη και μορφές επιχειρήσεων.

• Με άλλα λόγια, τόσο το θεσμικό πλαίσιο για την αδήλωτη εργασία, όσο κυρίως και η υλοποίησή του, υποκρύπτουν ένα μεγάλο βαθμό κοινωνικής και πολιτικής ανοχής σε φαινόμενα κάθε είδους παραβατικότητας σε όλο το φάσμα του οικονομικού βίου των πολιτών. Από όσο μάλιστα έχει γίνει γνωστό, ελπίζω να διαψευσθεί όχι μόνο στα λόγια αλλά και στην πράξη, **δίνεται επίσημη κατεύθυνση στους Επιθεωρητές Εργασίας να μην προβαίνουν στην επιβολή του προστίμου των 10.550 ευρώ**, επειδή έτσι δήθεν θα οδηγηθούν στο κλείσιμο οι επιχειρήσεις. Εάν αυτό όντως συμβαίνει, τότε η έκταση της αδήλωτης εργασίας είναι πολύ μεγαλύτερη στην Ελλάδα από ό,τι δείχνουν τα επίσημα στοιχεία, ενώ στην ήδη βεβαρημένη καθημερινότητα των Επιθεωρητών από την υποστελέχωση και τις ελλείψεις υποδομής του ΣΕΠΕ, προστίθεται και η διακινδύνευση περιστατικών διαφθοράς.

• Για το ιδιαιτέρως σημαντικό ζήτημα του αισθήματος εμπιστοσύνης των πολιτών στο πολιτικό σύστημα και στις κυβερνητικές πρωτοβουλίες καταπολέμησης την παραβατικότητας στην οικονομία και στην αγορά εργασίας, θα πρέπει να τονιστεί ότι στο πλαίσιο των μνημονίων, ο συχνά αντισυνταγματικός και αντικοινοβουλευτικός τρόπος νομοθέτησης και διακυβέρνησης

έχει κλονίσει την αξιοπιστία των θεσμών της χώρας και έχει υποβαθμίσει την δημοκρατική λειτουργία των οργάνων της πολιτείας. Κατά συνέπεια στο επίπεδο αυτό απαιτούνται μεγαλύτερες προσπάθειες για την αντιστροφή ενός γενικευμένου κλίματος δυσπιστίας που δεν περιορίζεται μόνο στο ζήτημα της χρηστής και δίκαιης φορολόγησης ή στον εκδημοκρατισμό των εργασιακών σχέσεων, αλλά αφορά συνολικότερα τα ποιοτικά πολιτειακά γνωρίσματα και τη δημοκρατική εμβάθυνση του πολιτικού συστήματος στην Ελλάδα.

Τέλος και για να είμαστε από την πλευρά της ΓΣΕΕ συγκεκριμένοι ως προς την επικύρωση της ΄Εκθεσης Διάγνωσης:

• Τα συμπεράσματα – προτάσεις της ΄Εκθεσης αποτελούν περισσότερο αποτύπωση σε πίνακα της ακαδημαϊκής/ θεωρητικής προσέγγισης του θέματος και χρήζουν περαιτέρω ανάλυσης και εξειδίκευσης σε περαιτέρω δράσεις.

• Οι δράσεις αυτές θα πρέπει να στηρίζονται στις αρχές που προανέφερα, δηλαδή της πλήρους και σταθερής εργασίας και του σεβασμού της συλλογικής αυτονομίας και των αποτελεσμάτων της. Στο πλαίσιο αυτό, **παρεκκλίσεις** σε ζητήματα επέκτασης της επισφάλειας (όπως πχ με την επέκταση του εργοσήμου) και ανοχής της παραβατικότητας, σε συνδυασμό με το μη σεβασμό της θεσμικής συλλογικής εκπροσώπησης των εργαζομένων, **μας βρίσκουν κάθετα αντίθετους**.

• Από την πλευρά των συνδικάτων ήμασταν σαφείς και συγκεκριμένοι στις προτάσεις μας. Στηρίξαμε έμπρακτα την προσπάθεια αυτή με την ευρεία (κλαδικές/ επαγγελματικές Ομοσπονδίες και Εργατικά Κέντρα) και σε υψηλό επίπεδο εκπροσώπηση σε ειδική συνάντηση εργασίας, όπου και διατυπώθηκαν οι θέσεις και προτάσεις της εργατικής πλευράς για την αδήλωτη, αλλά και την ψευδώς δηλωμένη εργασία. Αυτή η έκθεση της ΓΣΕΕ, η οποία τεκμηριώθηκε επιστημονικά από το ΙΝΕ της ΓΣΕΕ, έχει επίσημα δοθεί στην ομάδα των εμπειρογωμόνων και το ILO, όπως συναφής ΄Εκθεση με τις προτάσεις των εργαζομένων είχε δοθεί ήδη από τον Ιούλιο του 2015 στο πλαίσιο της «διαρκούς» τριμερούς διαδικασίας για την αδήλωτη εργασία που εισήγαγε το ΣΕΠΕ, ενώ η τύχη της οποίας επιτροπής αγνοείται έκτοτε.

• Η συντριπτική πλειονότητα των προτάσεών μας, τις οποίες η ΓΣΕΕ θα δώσει στη δημοσιότητα σήμερα, **δεν** περιέχεται στις προτάσεις της ΄Εκθεσης Διάγνωσης. Οι προτάσεις μας καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος συγκεκριμένων μέτρων όπως:

- στελέχωση και ενίσχυση του ΣΕΠΕ,
- αποτύπωση του κατακερματισμού τριμερών δομών κοινωνικού διαλόγου,
- αποτύπωση των ελεγκτικών μηχανισμών και των αρμοδιοτήτων τους ειδικά όταν υπάρχει συναρμοδιότητα Υπουργείων,
- αξιολόγηση του συστήματος ελέγχων – προστίμων και παράλληλης θέσπισης κυρωτικών μέτρων αποκατάστασης της εργασίας (πχ την υποχρέωση απασχόλησης του αδήλωτου εργαζόμενου για ένα συγκεκριμένο διάστημα),
- επανεξέταση του θεσμού της κάρτας εργασίας με προσοχή στα ζητήματα προσωπικών δεδομένων,

- ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου των επαγγελματικών ειδικοτήτων,

- αυστηροποίηση της νομοθεσίας για τις εργολαβικές αναθέσεις όχι μόνο στο δημόσιο, αλλά και στον ιδιωτικό τομέα,

- η οπτική της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων στην αδήλωτη εργασία και πολλές άλλες προτάσεις, οι οποίες βλέπουμε ότι δεν έχουν αποτυπωθεί στην Έκθεση.

• Θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρω ότι στην Έκθεση **δεν** αντιμετωπίζεται το ζήτημα του «**άβατου» του αγροτικού τομέα στους ελέγχους του ΣΕΠΕ**, όπου η αδήλωτη εργασία εκεί είναι κανόνας, όπως και τα περιστατικά εκμετάλλευσης, κυρίως αλλοδαπών, και ρατσιστικών επιθέσεων. Ειδικά μέσα στο πλαίσιο διαχείρισης της οξύτατης προσφυγικής/μεταναστευτικής κρίσης που βιώνει η χώρα μας, πρέπει να δοθεί ένα ηχηρό μήνυμα προώθησης της νόμιμης απασχόλησης στον αγροτικό τομέα ως πεδίου ομαλής ένταξης όλων αυτών των πληθυσμών. Η μη αναφορά της Έκθεσης στην ανάγκη κύρωσης της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας 129 για την Επιθεώρηση Εργασίας στον Αγροτικό Τομέα είναι σημαντική και δεν θα ήθελα να πιστεύω ότι συνδέεται εξίσου με πολιτική απόφαση μη διεξαγωγής ελέγχων στον αγροτικό τομέα (με την ευκαιρία αυτή να πω ότι το αρμόδιο τριμερές όργανο του ΑΣΕ για τη συζήτηση κύρωσης Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας εδώ και 3 χρόνια ΔΕΝ έχει συγκροτηθεί).

• Εάν και το γενικό συμπέρασμα είναι ότι οι πλέον κρίσιμες προτάσεις της εργατικής πλευράς δεν αποτυπώθηκαν, οφείλω να αναγνωρίσω ότι κάποια (λίγα) από τα ζητήματα που θέσαμε εισακούσθηκαν, όπως

- η δημιουργία κεντρικού συντονιστικού οργάνου εξειδίκευσης της στρατηγικής και λήψης αποφάσεων με τριμερή δομή,

- η συνεκτική αντιμετώπιση του κατακερματισμού των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων,

- η επιβολή διαλειτουργικότητας στην πληθώρα πληροφοριακών συστημάτων για την αναζήτηση και διασταύρωση στοιχείων,

- η αυστηροποίηση του πλαισίου δημοσίων συμβάσεων και εργολαβικών αναθέσεων. Για το ζήτημα της ελάχιστης σύνθεσης προσωπικού, το οποίο αποτελεί διαχρονικό αίτημα των συνδικάτων, αναμένουμε να προσκληθούμε από την Κυβέρνηση για την εξειδίκευση της σχετικής διάταξης που περιλήφθηκε στον πρόσφατο ασφαλιστικό νόμο.

• Οφείλω επίσης να αναγνωρίσω την συμπερίληψη στις προτάσεις της Έκθεσης της επαναφοράς της διαδικασίας επέκτασης των ΣΣΕ, ως σημαντικού μέσου προστασίας των εργαζομένων αλλά και των επιχειρήσεων, για το οποίο όπως είναι γνωστό συμφωνούμε με τις εργοδοτικές οργανώσεις. Οφείλω όμως επίσης να αναγνωρίσω ότι πουθενά στα συμπεράσματα δεν αναδεικνύεται η σύνδεση της αντιμετώπισης της αδήλωτης και της μερικά/ψευδώς αδήλωτης εργασίας με την κατάργηση μέτρων προώθησης της ευελιξίας και της επισφάλειας στις ατομικές συμβάσεις, αλλά και τις θέσεις εργασίας.

Με βάση λοιπόν όλα τα παραπάνω, η

θέση της ΓΣΕΕ είναι ότι το μοντέλο των εργασιακών της πλήρους και σταθερής απασχόλησης θα πρέπει να γίνει στο κείμενο απολύτως σαφές ως το μοντέλο αντιμετώπισης της αδήλωτης εργασίας για την Ελλάδα, καθώς επίσης και να διαγραφούν από την έκθεση μείζονα ζητήματα όπως πχ η επέκταση του εργοσήμου. Επίσης θεωρούμε σημαντικό να συνεχισθεί η τριμερής διαβούλευση για την εξειδίκευση των μέτρων που περιλαμβάνονται στον πίνακα, τα οποία έχουν προληπτικό κυρίως χαρακτήρα και δεν προτείνουν, κατά την άποψη μας, ουσιαστικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης της παραβατικότητας στην αγορά εργασίας.

Στο πλαίσιο αυτό η ΓΣΕΕ:

- διατυπώνει τη βούλησή της συμμετοχής στην αντιμετώπιση τόσο της αδήλωτης, όσο και της μερικά/ψευδώς δηλωμένης εργασίας (άλλωστε αυτό προκύπτει και από σταθερές δεσμεύσεις σε Εθνικές Γενικές ΣΣΕ) και

- επικυρώνει την Έκθεση Διάγνωσης ως μέρος μιας διαδικασίας που πρέπει να συνεχισθεί προκειμένου να εξειδικευθεί, ύστερα από διαρκή τριμερή διάλογο, ο Οδικός Χάρτης για την ουσιαστική και αποτελεσματική αντιμετώπιση με συγκεκριμένα μέτρα και ποσοτικούς στόχους των φαινομένων τόσο της αδήλωτης όσο και της μερικά/ψευδώς δηλωμένης εργασίας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

6 Σεπτεμβρίου 2016.

Το ΙΝΕ ΓΣΕΕ σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Lomonosov την Ακαδημία της Εργασίας και Κοινωνικών Σχέσεων και του Εκπαιδευτικού και Ερευνητικού Κέντρου της Ομοσπονδίας Συνδικάτων Μόσχας διοργάνωσαν Επιστημονική-συνδικαλιστική ημερίδα στο πλαίσιο της διακρατικής ανακήρυξης του έτους 2016 ως έτος Ρωσίας στην Ελλάδα και έτος Ελλάδας στη Ρωσία. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στη ΓΣΕΕ (Πατησίων 69 & Αινιάνος 2, Αθήνα) από τις 9:00 π.μ-3:30 μ.μ. και είχε ως θέμα: «Η κρίση της ελληνικής οικονομίας και της εργασίας: επιμέρους όψεις και προοπτικές υπέρβασης».

Από το ΙΝΕ συμμετείχαν οι: Γιάννης Παναγόπουλος, Πρόεδρος του ΙΝΕ ΓΣΕΕ (Χαιρετισμός), Γιώργος Αργείτης, Επιστημονικός Διευθυντής, Πέννυ Γεωργιάδου, Δημήτρης Κατσορίδας, Ο οΑποστόλης Καψάλης, Νάσος Κορατζάνης, Γιώργος Κολλιάς, Χ. Πιέρρος, Γιώργος Κρητικίδης, Δημήτρης Παϊταρίδης, Κώστας Πασσάς, Βασίλης Τακούδης

Από τους Ρώσικους φορείς συμμετείχαν οι: Καησίν Αζρέτοβιτς Χουμπίεφ (Πανεπιστημίο Lomonosov της Μόσχας), Νίνα Κουζμινά (Ομοσπονδία ανεξάρτητων συνδικάτων Ρωσίας-ΦΗΠΡ, Ακαδημία εργασίας και κοινωνικών σχέσεων, Έλενα Τερέντεβα (Ινστιτούτο Διεθνούς Οικονομίας και Οικονομικών).

7-8 Σεπτέμβρη 2016

Συμμετοχή του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (Χρ. Τριανταφύλλου) σε συνεδρίαση της παιδαγωγικής συμβουλευτικής επιτροπής του Ευρωπαϊκού Συνδικαλιστικού Ινστιτούτου (ETUI) στις Βρυξέλλες, με θέματα εργασίας τον απολογισμό και προγραμματισμό των δραστηριοτήτων και την παιδαγωγική εξειδίκευση του προγράμματος συνδικαλιστικής επιμόρφωσης του ETUI για την επόμενη περίοδο.

11-13 Οκτωβρίου 2016

Συμμετοχή του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (Χρ. Τριανταφύλλου) στην ετήσια ευρωπαϊκή διάσκεψη για την συνδικαλιστική επιμόρφωση του Ευρωπαϊκού Συνδικαλιστικού Ινστιτούτου (ETUI) στο Gdansk. Οι βασικές ενότητες του προγράμματος εργασιών αφορούσαν την κατάσταση στην Πολωνία (εισηγήσεις ερευνητών Etui και πολωνικών συνδικαλιστικών οργανώσεων), την συνδικαλιστική εκπαίδευση και επιμόρφωση ως βασικό στοιχείο διαμόρφωσης ισχυρών συνδικάτων (εισήγηση αν. Γραμματέα ΣΕΣ), την ευρωπαϊκή συνδικαλιστική επιμόρφωση και το πρόγραμμα δραστηριοτήτων συνδικαλιστικής επιμόρφωσης του Etui 2017-2018, την επιμόρφωση νέων συνδικαλιστικών στελεχών, το σχέδιο για την εξ' αποστάσεως μάθηση του Etui, καθώς και την ανταλλαγή εμπειριών

σε διάφορα θέματα συνδικαλιστικής επιμόρφωσης (ενδυνάμωση κοινωνικού διαλόγου, επιχειρησιακά συμβούλια επιχειρήσεων κ.λ.π.).

13-14 Οκτωβρίου 2016

Το ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (Χρ. Τριανταφύλλου) συμμετείχε σε συνάντηση παιδαγωγικής ομάδας εργασίας του Ευρωπαϊκού Συνδικαλιστικού Ινστιτούτου (ETUI) στην Πολωνία, με στόχο την αξιολόγηση και τον επανασχεδιασμό του σεμιναριακού κύκλου ευρωπαϊκής επιμόρφωσης, διάρκειας 3 εβδομάδων, για νέα συνδικαλιστικά στελέχη. Οι εργασίες επικεντρώθηκαν στον προσδιορισμό των απαιτούμενων παιδαγωγικών βελτιώσεων, τροποποιήσεων και αλλαγών για την νέα περίοδο του σεμιναριακού κύκλου «Εκπαίδευση μελλοντικών ευρωπαϊκών συνδικαλιστικών στελεχών».

24 Οκτωβρίου 2016

Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ συμμετείχε (Απόστολος Καψάλης) ως εισηγητής στην εκδήλωση-συζήτηση της Συλλογικότητας Ενεργοί-Άνεργοι στο Εργατικό Κέντρο Αθήνας με θέμα «Αναζητώντας τα κοινά αιτήματα εργαζομένων και ανέργων».

6 Οκτωβρίου 2016

Το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ συμμετείχε (Απόστολος Καψάλης) στην Παγκύπρια Συνδιάσκεψη της Δημοκρατικής Εργατικής Ομοσπονδία Κύπρου (ΔΕΟΚ) στην Λευκωσία. Θέμα της εισήγησης ήταν «Αδήλωτη εργασία – πολιτικές και μέτρα αντιμετώπισης και ο ρόλος των συνδικάτων».

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ
Ιουλιανού 24, Τ.Κ. 104 34
Κωδ. 3385